

Kalamarkkinakatsaus 2017

Jari Setälä, Kaija Saarni ja Jari Niukko
Luonnonvarakeskus (Luke)
2018

Rahoitus

Kalamarkkinakatsauksen laatiminen on osittain rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakointia varten

Sisältö

Maailmanmarkkinat (s. 4-12) ➡

Kalan kulutus kasvaa
Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa
Kiinan kalataloutta modernisoidaan
Kalan tuotannon ja kulutuksen kasvu jatkuu aiempaa hitaampana
Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan
Kysyntä kasvattaa kansainvälistä kalakauppaa
Kiinan ja USA:n kauppasota luo epävarmuutta
Tonnikalamarkeitat muutoksessa

Lohimarkkinat (s.13-17) ➡

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa
Lohen hinta määräytyy maailmanmarkkinoilla
Lohen korkea hinta söi kilpailukykyä Euroopassa
Kirjoloihen niukkuus maailmalla jatkuu

Kalajauho- ja kalaöljymarkkinat(s.18-20) ➡

El Nino hiipui ja kalajauhon hinta vaihtelee
Euroopan kalajauhotuotanto

Euroopan markkinat (s. 21-24) ➡

EU:n kalantuotannon supistuminen päättymässä
EU:n kalantuonti jatkaa kasvua
Norjan viennin kasvu EU:hun pysähtynyt

Kotimarkkinat

Tuontikala (s. 25-31) ➡

Suomen kalamarkeinoilla elpymistä
Kalan tuonnin arvo nousi vuonna 2017
Tonnikalan tuonti kasvoi
Kalatuotteiden tuonti Puolasta jatkoi kasvua
Pakastefileiden tuonti samalla tasolla
Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

Kotimainen kala (s. 32-37) ➡

Kasvatetun kalan arvo nousi
Suurin osa merisaaliista silakkaa
Silakan vienti Tanskaan puolittui
Rannikolla saaliit vähenivät, sisävesillä kasvoivat
Lohen hinta jatkoi nousuaan

Suomen elintarvikemarkkinat (s. 38-40) ➡

Elintarvikkeiden hinnat nousevat inflaatiota nopeammin
Vähittäiskauppa elpyy

Paneeliyritysten näkemyksiä (s. 41-55) ➡

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa
Kalamarkkinavuosi 2017 pähkinänkuoressa
Lohen hinnanvaihteluista vaikea ennustaa
Futuurihintojen luotettavuus ennusteena laskenut
Turbulenssi lohimarkkinoilla jatkui vuonna 2018
Lohta Eurooppaan Suomen kautta
Uusia lohentuotantomahdollisuuksia kehitetään
Lohen kysyntä kasvaa tarjontaa nopeammin
Kirjolohesta puutetta
Kirjolohi yhtä kallista kuin lohi
Kiinnostus luonnonkaloihin kasvussa
Vihdoinkin läpimurto särkeikaloissa
Kalan vähittäiskauppa kehittymässä
Kalakaupan rakenteet muutoksessa

Lähteet (s. 56) ➡

Lisätietoa (s.57) ➡

Maailmanmarkkinat

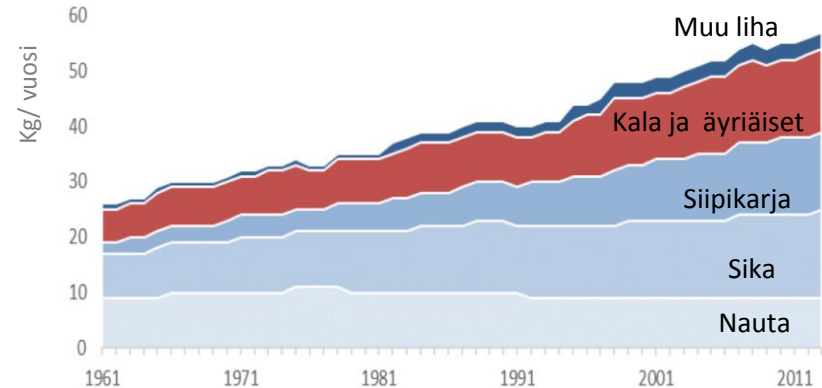
Kalan kulutus kasvaa

Maailman väestönkasvu jatkuu ja väestön ennustetaan kasvavan 9,7 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Kasvu on suurinta erityisesti kehittyvissä maissa. Myös ruokailutottumukset ovat muutoksessa. Ihmiset syövät nykyisin kaksi kertaa enemmän lihaa ja kalaa kuin 50 vuotta sitten. Kalan ja siipikarjan kulutus on elintarvikkeista kasvanut nopeimmin.

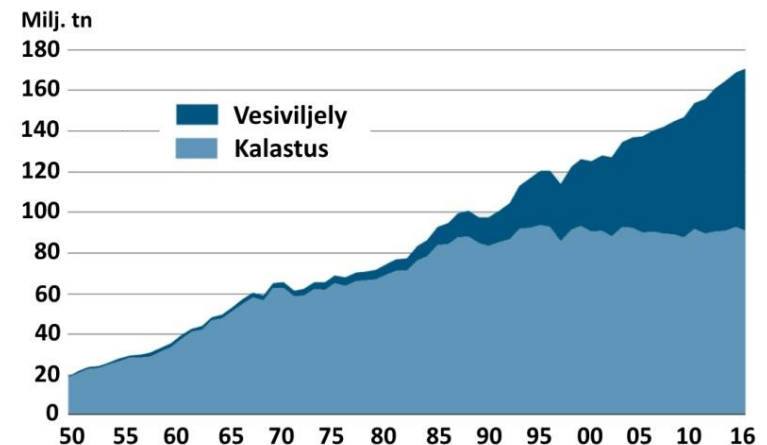
Ruokavalion monipuolistuminen, kaupungistuminen ja jakelukanavien kehittyminen lisäävät kalatuotteiden kysyntää. Terveellisen ja kestävästi tuotetun ruoan arvostus nousee. Kalan kysyntä kasvaa, koska se sopii hyvin nykyaikaisen kuluttajan vaatimuksiin ja sitä voidaan tuottaa talouden ja ympäristön kannalta tehokkaasti.

Luonnonkalan pyyntiä ei enää voida nykyisestä lisätä, koska useimmat kalakannat ovat jo täydessä käytössä. Vesiviljely- ja rehuteknologioiden kehittyminen on jo pitkään mahdollistanut kalantuotannon lisäämisen maailman tarpeisiin.

Lihan ja kalan kulutus asukasta kohti maailmassa

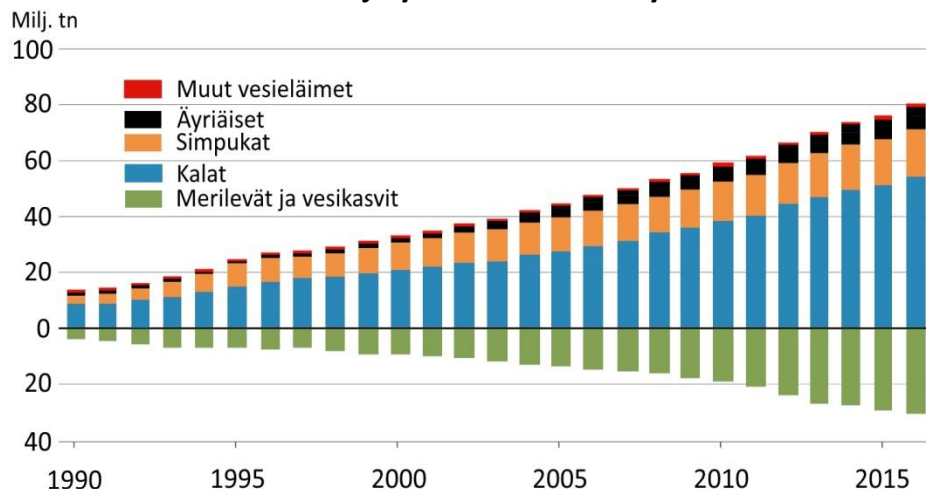

Maailman kalan tuotannon kehitys vuosina 1950-2016

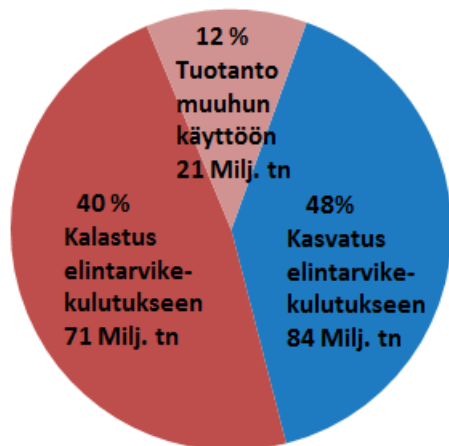
Vesiviljely nopeimmin kasvavaa elintarviketuotantoa

Maailman vesiviljelytuotannon kehitys 1995-2016

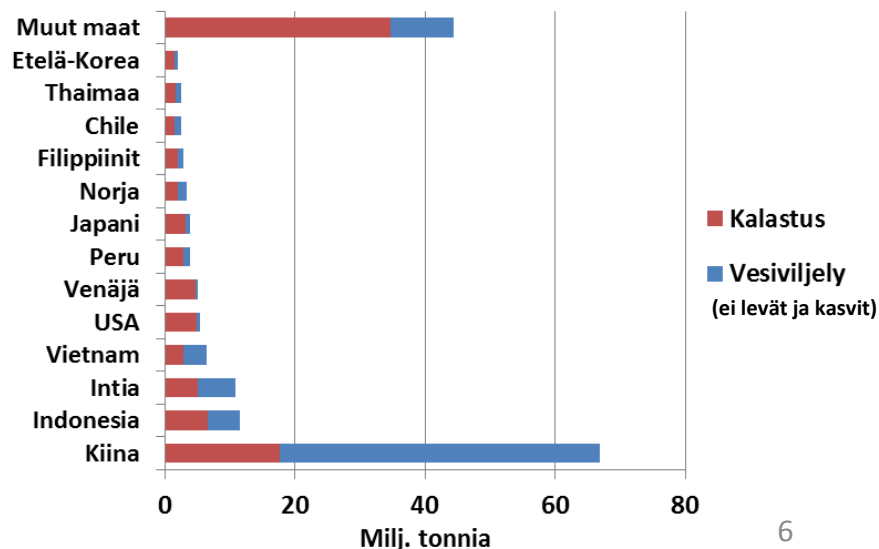

Kaloja, äyriäisiä ja nilviäisiä tuotettiin maailmassa yhteensä noin 175 miljoonaa tonnia vuonna 2017. Tästä runsas 91 miljoonaa tonnia (52%) oli kalastettua. Yhä suurempi osa saaliista käytetään ruoaksi ja tuotannon sivuvirrat hyödynnetään entistä tehokkaammin. Vesiviljelyn tuotanto oli runsas 80 miljoonaa tonnia. Kalat, simpukat ja äyriäiset käytetään pääosin ihmisravinnoksi. Vesiviljelytuotannon kasvu tulee jatkumaan. Nopeinta se on Aasiassa. Kiina on merkittävin kalantuottajamaa.

Maailman kalan tuotannon käyttö vuonna 2017

Kalan tuotanto maittain vuonna 2016

Kiinan kalataloutta modernisoidaan

Kiina on maailman suurin kalastusvaltio. Kiinan tavoitteena on kehittää kalataloutta aiempaa kestävämmäksi ja markkinalähtöisemmäksi. Kiintiöjärjestelmillä ehkäistään ylikalastusta kalastuskapasiteettia ja kalastajien määrää rajoittamalla. Uuden kalatalouspolitiikan tavoitteena on myös modernisoida kalastusaluksia, pyyntivälineitä ja kalastuksen infrastruktuuria. Lisäksi laitton ja raportoimaton kalastus (IUU fishing) pyritään poistamaan. Kalastettavia kalakantoja tullaan elvyttämään istutuksilla ja kalastusaluerajoituksilla.

Myös vesiviljelyä uudistetaan. Poliitiikan tavoitteena on kehittää entistä kestävämpää ja terveellisempää tuotantoa. Vesiviljelyä pyritään tehostamaan aiempaa intensiivisemmäksi ja energiatehokkaammaksi. Uuden politiikan seurauksena Kiinan kalansaaliit tulevat olennaisesti vähenemään ja vesiviljelytuotannon kasvu hidastuu.

Kiina on aktiivisesti laajenemassa kansainvälisille vesiviljelymarkkinoille. Joulukuussa 2018 Chilen merkittävä lohenkasvattaja siirtyi kiinalaisen Legend Holdings -yhtiön omistukseen. Lohimarkkinoiden uskotaan kasvavan Kiinassa nopeasti ja kaupalla haluttiin varmistaa raaka-aineen saatavuus.

Kalan tuotannon ja kulutuksen kasvu jatkuu aiempaa hitaampana

Kehitysarvio vuodesta 2016 vuoteen 2030

Saaliit kasvavat yhden prosentin

- Kiinan saaliit supistuvat. Menetys kompensoituu muilla merialueilla tehokkaamman kalastuksen ja onnistuneen säätelyn ansiosta
- Tehokkaampi saaliin hyödyntäminen
 - Lainsäädännön tiukentuminen
 - Ihmisravinnoksi käytetyn ja muuhun käytön menevän kalan hinnan nousu

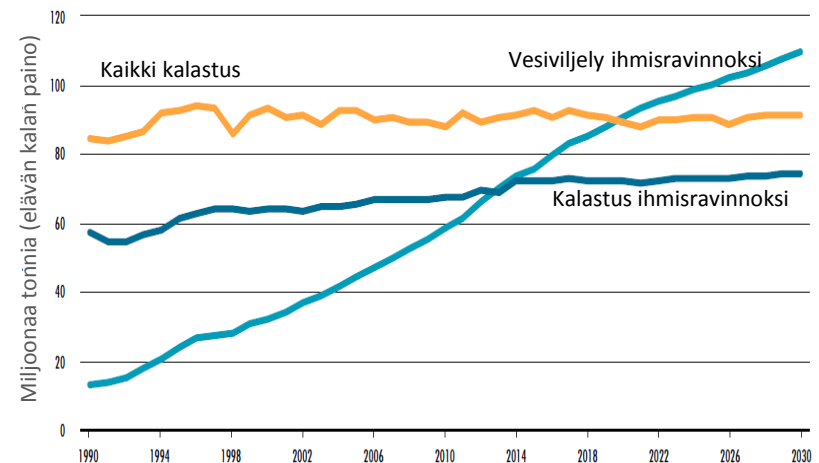
Kalan kulutus kasvaa 6 %

- Nopein kasvu Latinalaisessa Amerikassa
- Afrikassa kulutus on alhainen ja laskee edelleen 9,6 kg (2016 oli 9,8 kg/hlö/v)
- Yli 70 % kalan kulutuksesta Aasian maissa
- Kulutuksen vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 0,4 %:iin (2003-2016 oli 1,7 %)
- Keskikulutus 21,5 kg/hlö/v 2030

Viljelytuotanto kasvaa 37 %

- Elintarviketuotannosta 60 % vesiviljelystä vuonna 2030
- Tuotannon vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 2 %:iin (2003/2016 oli 5,7 %)
 - Kiinan vesiviljelytuotannon kasvu hidastuu
 - Vesiviljely kasvaa eniten Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa

Kalastus ja vesiviljelytuotanto 1990 - 2030

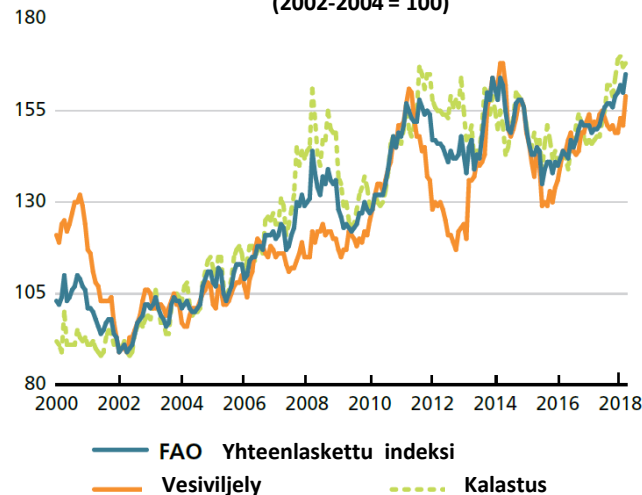
Kalatuotteiden arvon odotetaan nousevan

Kehitysarvio vuodesta 2016 vuoteen 2030

Kalan reaalihintojen lasku vähäistä

- **Hinnat säilyvät korkeina**
 - Kalan nimellishinnat nousevat¹⁾
- **Väestön kasvu ja vaurastuminen sekä kalanviljelyn tuotantopanosten kallistuminen pitävät hinnat korkeina**
- **Kasvatetun kalan merkitys koko sektorin hinnan muodostukseen lisääntyy**

FAO:n kalan hintaindeksin muutos 2000-2018
(2002-2004 = 100)

Kaupan kansainvälistyminen jatkuu

- **Elintarvikekalan ulkomaankaupan määrä kasvaa 24 %**
- **Kaupan vuotuinen kasvuvauhti hidastuu 1,7 %:iin (2003-2016 oli 2,7%)**
 - Kalan tuotannon kasvun hidastuminen
 - Kalatuotteiden hinnan nousu
 - Kotimarkkinoiden kulutuksen kasvu vientimaissa

Kysyntä kasvattaa kansainvälistä kalakauppaa

Kansainvälisen kalakaupan arvon ennustetaan kalan vahvan kysynnän vuoksi kasvavan yli 8 prosenttia vuoden 2018 aikana. Kalan tuotannon arvioidaan kasvavan noin 2 prosenttia, mutta se ei riitä tyydyttämään kysyntää. Hintojen uskotaan nousevan, koska talouden myönteinen kehitys ylläpitää kysyntää ja monien lajien tarjonta jää riittämättömäksi.

Vahvistuvat hinnat parantavat tuottajien taloudellista tulosta, mutta kalan jalostajat saattavat kärsiä kallistuneen raaka-aineen aiheuttamista vaikeuksista. Korkeat hinnat voivat myös vaikuttaa kuluttajien ostopäätöksiin.

Alueelliset kriisit sekä Yhdysvaltojen ja Kiinan välisen kauppasodan laajeneminen saattavat heikentää kehitystä, koska molemmat maat ovat kansainvälisen kalakaupan keskeisiä tekijöitä.

Useiden maataloustuotteiden kansainväliset hinnat ovat heikentyneet vuoden 2018 aikana. Maitotuotteiden ja kasviöljyjen hinnat ovat laskeneet nopeimmin, mutta myös lihan hinnat ovat laskeneet.

Maailman kalakauppa

	2016	2017	2018 (enn.)	muutos 2017-2018
<i>miljoonaa tonnia (elävän kalan painona)</i>				
Kalan tuotanto	170,9	175,1	178	2,0 %
Kalan saalis	90,9	91,5	91,7	0,2 %
Vesiviljely	80,8	83,6	87,0	4,0 %
Kalakaupan arvo (USD mrd.)	142,5	153,1	165,8	8,3 %
Kaupan volyymi	59,5	60,5	60,8	0,7 %
Kokonaiskulutus	170,9	175,1	178	2,0 %
Ruuan kulutus	151,2	154,4	157,6	2,1 %
Rehun kulutus	14,6	15,6	15,8	1,0 %
Muu käyttö	5,1	5,1	5,2	2,9 %
Kalan kulutus ihmisravinnoksi (kg/vuosi)	20,3	20,5	20,7	1,0 %
Kalastuksessa tuotettu kala	9,5	9,4	9,3	-1,2 %
vesiviljelyssä tuotettu kala	10,7	11,1	11,4	2,9 %

FAO KALAN HINTAINDEKSI (2002 - 2003 = 100)	2016	2017	2018 (I - III)	Muutos I - III 2018 ja I - III 2017
	146	154	163	8,3 %

Kiinan ja USA:n kauppasota luo epävarmuutta

USA:n ja Kiinan kauppasuhteet ovat tulehtuneet, koska USA:n mielestä Kiina ei noudata kansainvälisiä sääntöjä. USA asettaa Kiinasta tuotaville tuotteille tulleja ja pyrkii näin painostamaan Kiinaa neuvotteluihin. Kiina on puolestaan asettanut tulleja USA:sta tuotaville tuotteille. Pahimmillaan kehitys voi johtaa kauppasotaan.

Kauppasuhteiden heikkeneminen on vaikeuttanut kalakaupan vakaata kehitystä. USA:n kesällä 2018 asettamat 10 % tullit Kiinasta tuotavalle tilapialle eivät vielä vaikuttaneet merkittävästi kauppaan, mutta uhka 25 % tuontitullien voimaantulosta nosti Kiinasta tuotavan tilapian tuontimääriä ja –hintoja loppuvuonna 2018. Kiina asetti kesällä 25 % tullin monille USA:sta tuotaville kala- ja äyriäistuotteille. USA reagoi Kiinan päätökseen nopeasti ja määräsi tulleja Kiinasta tuotaville kalajalosteille. Jotta tullit eivät vahingoittaisi yhdysvaltalaisen kalastajien taloudellista tilannetta, jätettiin tullien ulkopuolelle tuotteet, joiden raaka-aineena käytetään alaskalaisten pyytämää kalaa.

Kauppasota sai uuden käänteen joulukuussa 2018, jolloin maat ilmoittivat kauppaneuvottelujen aloittamisesta. Samalla USA kertoi, että se siirtää 25 % tullien voimaantulon.

Tonnikalamarkkinat muutoksessa

Tonnikalat ovat maailmalla hyvin tärkeitä kauppakaloja. Tonnikalamarkkinat ovat jakautuneet kahteen tuoteryhmään. Perinteisiin japanilaisiin Sushi- ja Sashimi – tuotteisiin käytetään rasvaisia punalihaisia tonnikalalajeja, kuten sinievätonnikalaa. Säilyketuotannon raaka-ainetta ovat valkolihaiset boniitti ja keltaevätonnikala.

Molemmat markkinat ovat muutoksessa. Japanin ruokailutottumukset ovat länsimaistumassa, mikä on vähentänyt sinievätonnikalan kulutusta. Teollisuusmaiden tonnikalasäilykkeiden markkinoiden kehitys on myös pysähtynyt. Osa säilyketuottajista on vaihtanut raaka-aineen entistä edullisempaan tonnikalalajiin.

Ympäristöjärjestöjen huoli tonnikalan epäeettisistä kalastusmenetelmistä ja kantojen heikosta tilasta on johtanut kalastuksen kestävyyslisäämiseen. Teollisuuden ja kaupan kiinnostus korkean jalostusarvon tuotteisiin on kasvamassa, koska raaka-aineen hinnan uskotaan kohoavan.

Lohimarkkinat

Lohimarkkinat pääosin Euroopassa

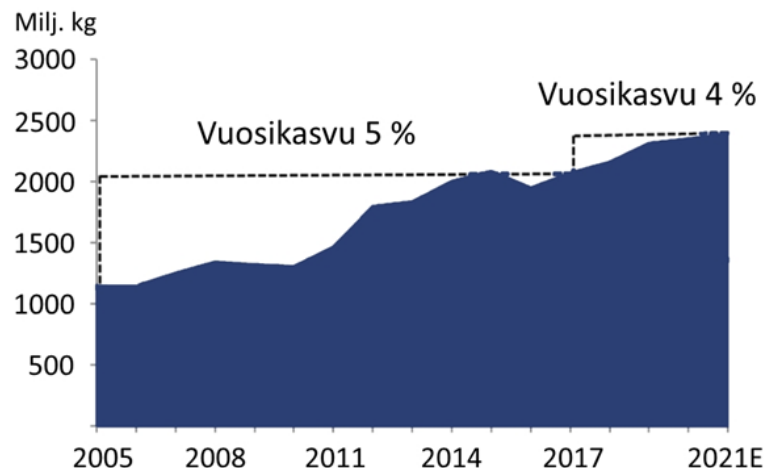
Atlantin lohi on tärkeimpiä kalatuotteita kehittyneissä teollisuusmaissa ja merkittävin kala Suomen markkinoilla. Lohta kasvatettiin runsaat 2 miljoonaa tonnia vuonna 2017.

Norjan tuotanto kasvaa edelleen. Kalanviljely-yritysten pitkään jatkunut hyvä taloudellinen tulos on lisännyt uusien kasvatuslupien kysyntää ja nostanut hinnat korkeiksi. Norja on myös investoimassa uusille tuotantoalueille ja uusiin tuotantotekniikoihin, mutta tarjonta kasvaa vasta muutaman vuoden kuluttua.

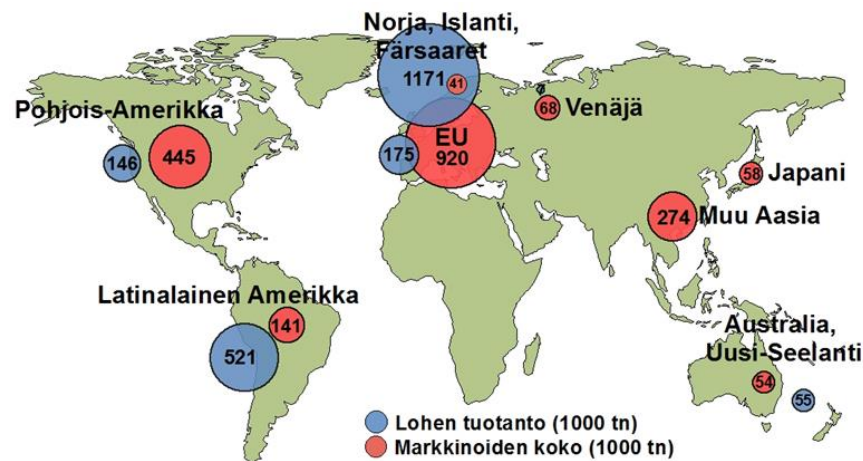
Atlantin lohen neljän suurimman tuottajan tuotanto vuonna 2017

4 suurinta lohen kasvattajaa	Lohen tuotanto (1000 tn, perattu paino)	%
Marine harvest	370	18 %
Salmar	135	7 %
Lerøy Seafood	135	6 %
Mitsubishi	123	6 %
YHTEENSÄ	763	37 %
Kokonaistuotanto	2074	100 %

Atlantin lohen kokonaistuotannon kehitys

Atlantin lohen tuotanto- ja markkina-alueet vuonna 2017

Lohen hinta määräytyy maailmanmarkkinoilla

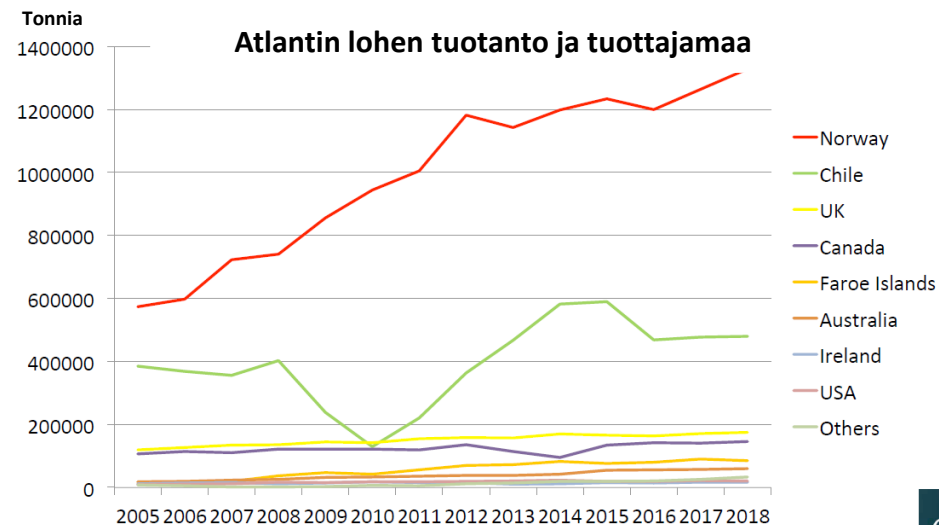
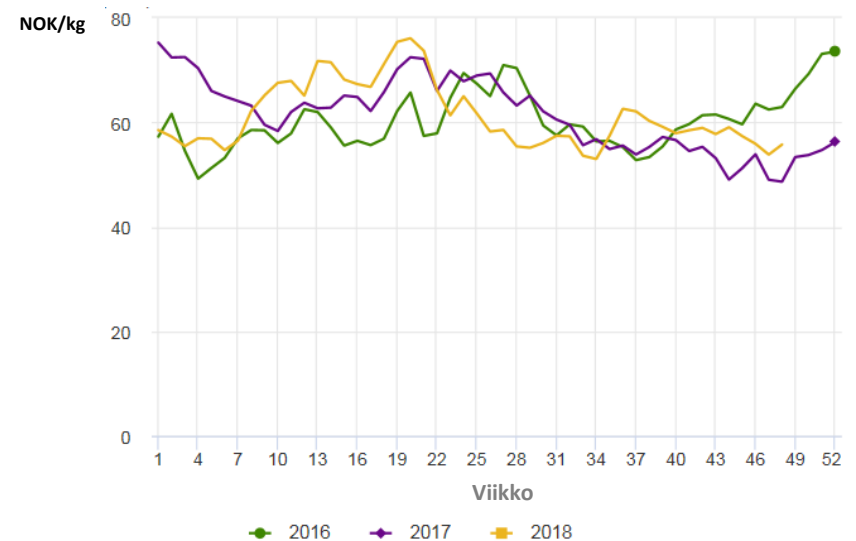
Lohimarkkinoille on ollut tyypillistä, että tarjonnan muutokset vaikuttavat paljon hintoihin. Viime vuosina lohen kysyntä on kasvanut tarjontaa nopeammin, minkä vuoksi hinnat ovat pysyneet korkeina.

Vuonna 2017 maailmanmarkkinahinnat säilyivät korkealla tasolla. Vuoden 2017 lopulla markkinoille tuli runsaasti lohta, minkä seurauksena hinnat väliaikaisesti laskivat. Kevään 2018 aikana hinnat palautuivat ennätyselliselle tasolle, mutta olivat kesällä edellisvuotta alemmalla tasolla ja pysyivät syksyllä samalla tasolla.

Tuotantomäärien ennustaan kasvavan 4 - 5 % vuonna 2018. Skotlannin tuotannon odotetaan supistuvan, mutta Norjan ja Chilen tuotannon kasvu tasapainottaa tilanteen.

Keskipitkällä aikavälillä lohentuotanto jatkaa kasvua, mutta tarjonta säilyy riittämättömänä globaalin kysynnän kasvuun nähden. Laajeneva lohituotteisto ylläpitää kysynnän kasvua. Jos talouden tila säilyy lohen päämarkkina-alueilla hyvänä, hinta säilyy todennäköisesti korkeana.

Norjalaisen tuoreen lohen vientihinnan kehitys 2015-2018

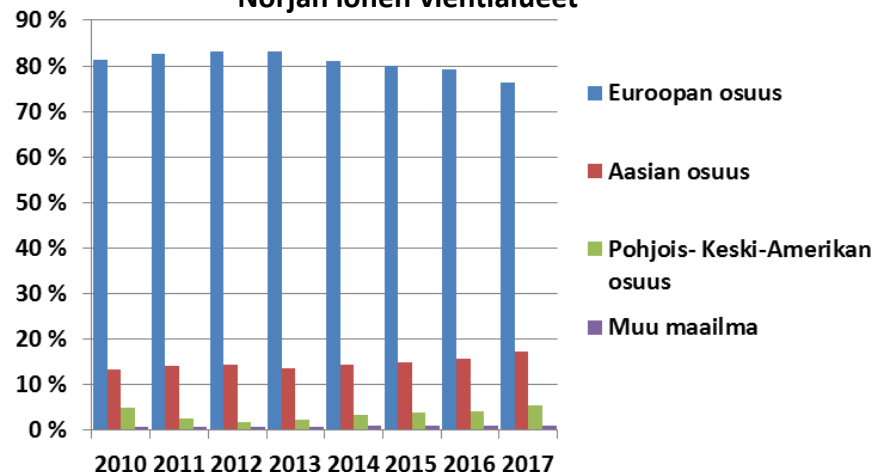

Lohen korkea hinta söi kilpailukykyä Euroopassa

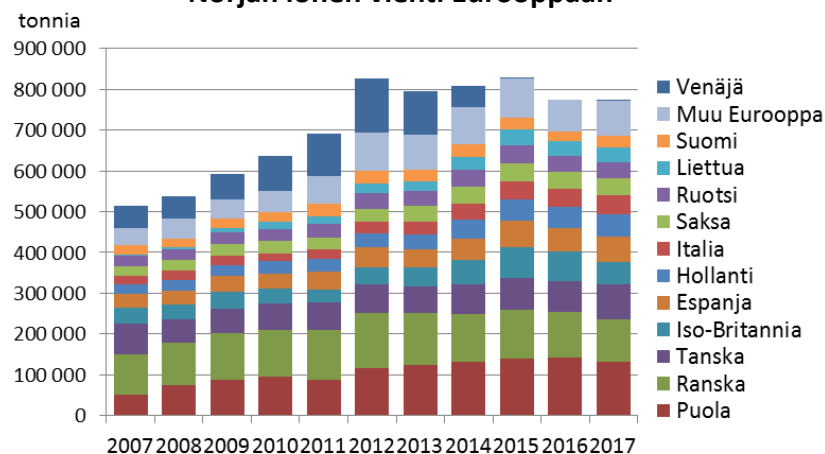
Korkea hinta heikensi lohen kilpailukykyä Euroopan elintarvikemarkkinoilla ja lohen kulutuksen kasvu on pysähtynyt. Eurooppa on edelleen norjalaisen lohen päämarkkina-alue. Eniten vietiin Puolaan, vaikka viennin määrä sinne laski 6 % vuonna 2017. Korkeasti hinnasta huolimatta lohen kulutus on Ranskassa säilynyt vakaana. Sen sijaan Saksan kalamarkkinat reagoivat herkästi hinnan muutoksiin. Saksalaiset ovat vähentäneet lohen kulutusta ja siirtyneet edullisempiin kalavaihtoehtoihin.

Norjan vienti Venäjälle tyrehtyi vuonna 2014 tuontikiellon vuoksi. Kiina oli yksi Norjan lupaavimmista vientikohteista 2000-luvun alussa. Vuonna 2010 Kiina sulki rajat norjalaisilta tuotteilta vastalauseena kiinalaiselle toisinajattelijalle myönnetystä Nobelin rauhanpalkinnosta. Kauppasuhteet ovat nyt jälleen paranemassa. Norja suunnittelee kasvavaa vientiä Kiinaan ja vuoteen 2025 mennessä Norja aikoo viedä 12 % tuotannosta Kiinaan.

Norjan lohen vientialueet

Norjan lohen vienti Eurooppaan

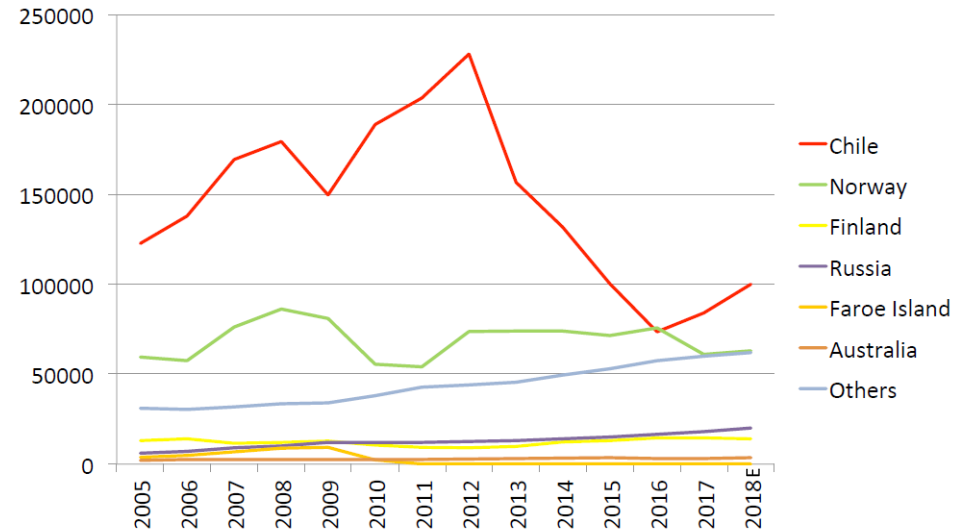
Kirjolohen niukkuus maailmalla jatkuu

Isokokoisien kirjolohen tuotanto on kehittynyt maailmalla päinvastaiseen suuntaan kuin muiden lohikalojen tuotanto. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Atlantin lohen ja annoskirjolohen tuotanto on kasvanut 70 %, mutta ison kirjolohen tuotantomäärä on vähentynyt 5 %.

Chile on maailman suurin ison kirjolohen tuottaja. Kalataudit ja ympäristö-ongelmat romahduttivat tuotannon viidessä vuodessa neljännekseen ja vuonna 2016 Chile tuotti enää 70 miljoonaa kiloa kirjolohta. Vuonna 2017 Chilen tuotanto on alkanut kasvaa, mutta globaali tuotanto supistui, koska Norjan tuotanto väheni yli 25 prosenttia. Tuotannon alenemisen syynä on Venäjän viennin tyrehtyminen ja kirjolohen tuottajien väheneminen. Kirjolohen maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet nopeasti. Norjan vientihinta EU:hun on noussut yli 60 prosenttia vuodesta 2015.

Euroopan suurin tuottajamaa on Norja. Muita merkittäviä tuottajia ovat Suomi, Ranska, Tanska ja Ruotsi, joiden yhteenlaskettu tuotanto oli noin 50 miljoonaa kiloa vuonna 2016.

Kirjolohen tuotanto ja tuottajamaa

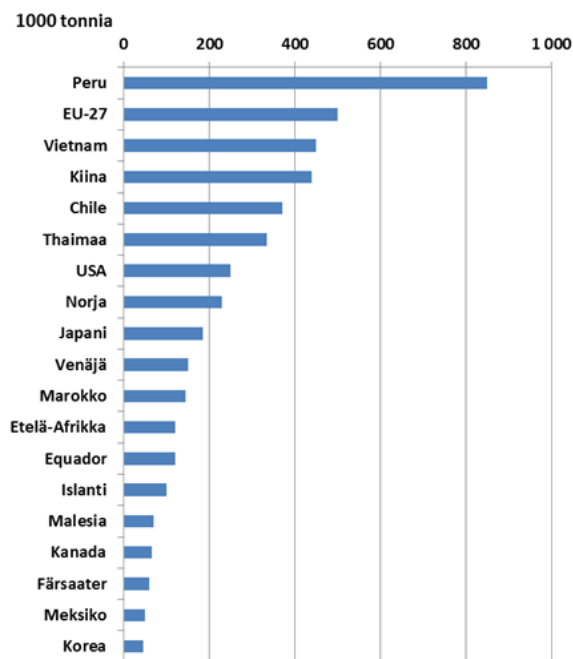

Kalaöljy- ja kalajauhomarkkinat

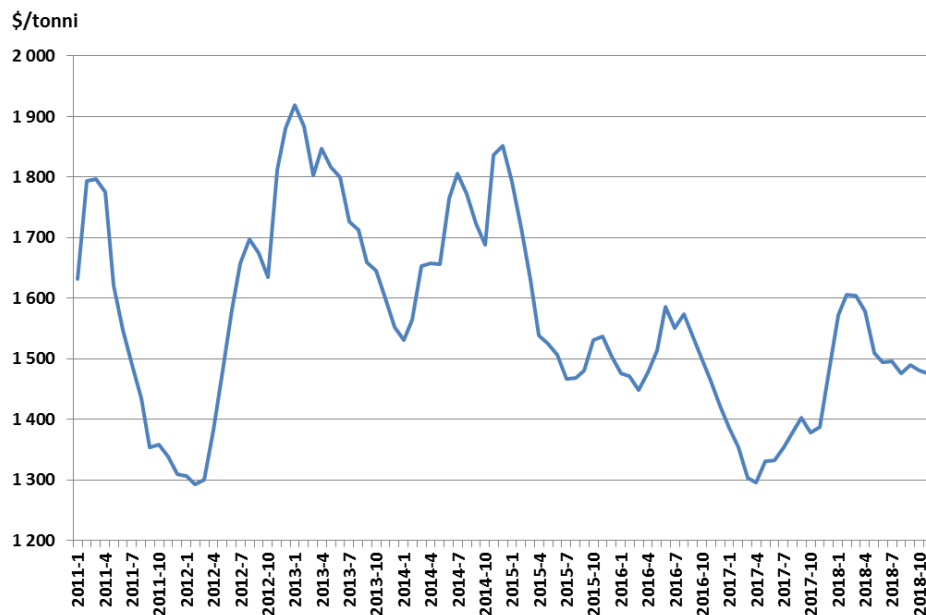
El Nino hiipui ja kalajauhon hinta vaihtelee

Vuonna 2017 kalajauhon tuotanto kasvoi 4,6 miljoonaan kiloon. Maailman kalansaaliista noin 20 % käytetään kalajauhon ja kalaöljyn tuottamiseen. Runsas neljännes kalajauhon raaka-aineesta on teollisuuden sivuvirtoja. Etelä-Amerikan rannikko on merkittävin tuotantoalue. Alueen saaliit ovat viime vuosina vaihdelleet voimakkaasti El Nino –sääilmiön seurauksena. Vuonna 2017 El Ninon vaikutus kalastukseen oli hiipunut ja Perun anjoviskannat vahvistuivat. Hyvien saaliiden vuoksi kalajauhon ja -öljyn hinnat laskivat suhteellisen alas. Kiina hyödynsi markkinatilannetta ja osti yli miljoona tonnia kalajauhoa varastoon. Vuoden 2017 lopulla saaliit jäivät ennakoitua pienemmiksi, mikä johti hintojen nousuun. Vuonna 2018 saaliit ovat olleet runsaita ja hinnat ovat laskeneet. Kiinan tuonnin uskotaan vahvistuvan uudelleen, sillä sen oma kalajauhon tuotanto on supistumassa tiukentuneiden ympäristösäädösten takia.

Kalajauhon tuotantomaat 2017

Kalajauhon hintakehitys 2011 – 2018 ¹

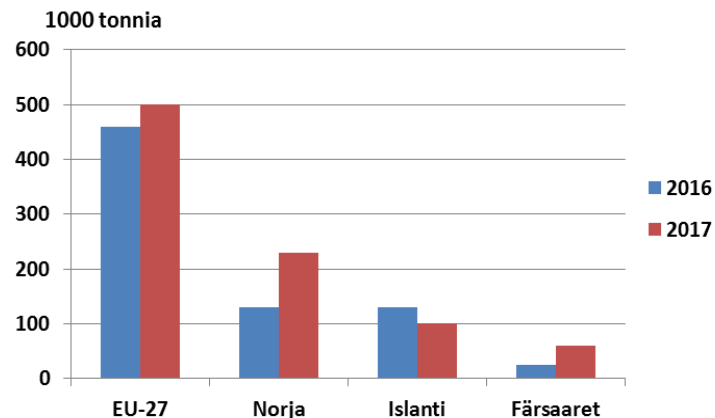

Euroopan kalajauhotuotanto

EU:n kalajauhotuotanto on noin runsaat 500 miljoonaa tonnia, eli 10 % maailman tuotannosta. Tanska on suurin tuottaja ja se tuottaa lähes puolet EU:n tuotannosta. Myös Norja ja Islanti ovat merkittäviä tuottajia. Tuotantomäärät riippuvat raaka-aineen saatavuudesta. Vuonna 2017 monien saaliskalojen kalastuskiintiöt kasvoivat, tuulenkalan kiintiö kasvoi 460 % ja mustakiturskan 85%. Tämän ansiosta Pohjoismaiden kalajauhotuotanto kasvoi vuonna 2017.

Myös Itämerestä pyydettyä silakkaa ja kilohailia käytetään kalajauhon raaka-aineena. Silakkaa ja kilohailia pyydetään Itämerestä tanskalaisten kalajauhotehtaiden raaka-aineeksi. Suomen ensimmäinen tehdas avattiin Kemiönsaarella vuonna 2016. Se tuottaa vuosittain yli 40 miljoonaa kiloa kalajauhoa ja -öljyä. Myös Viroon on rakennettu uusi kalajauhotehdas.

Kalajauhon tuotanto Euroopassa

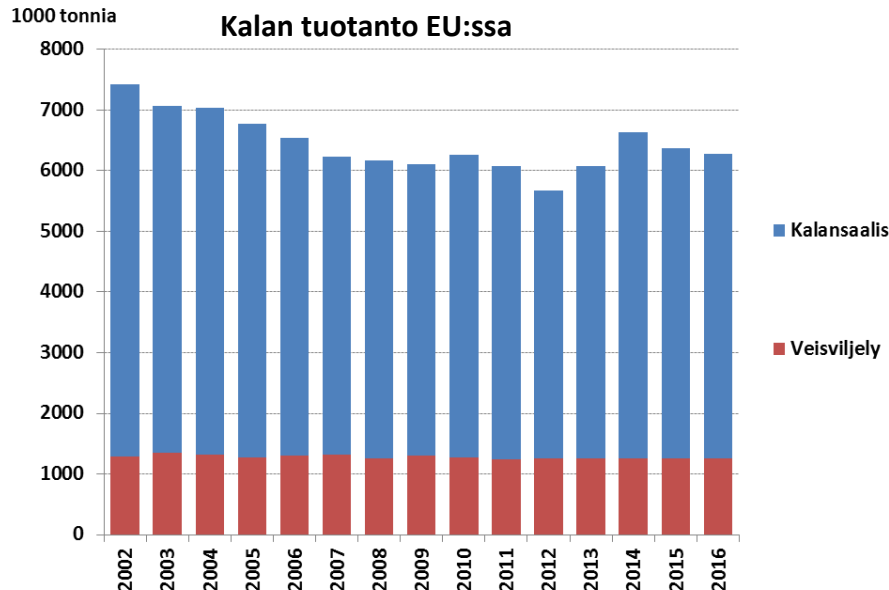

Euroopan markkinat

EU:n kalantuotannon supistuminen päättymässä

Vielä vuonna 2000 EU:n kalansaaliit olivat yli 6 miljoonaa tonnia. Tämän jälkeen saaliit laskivat vuoteen 2008, minkä jälkeen ne ovat vähitellen nousseet. Eri maiden saaliinvaihtelut ovat olleet vuosien 2008 ja 2016 välillä suuria. Saaliit ovat kasvaneet Puolassa (70 %), Kroatiassa (47 %) ja Suomessa (36 %). Vastaavasti Liettuassa (-33 %), Latviassa (-27 %) ja Virossa (-26 %) ne ovat laskeneet. EU:n suurimmat kalastusvaltiot ovat Espanja, UK, Tanska ja Ranska, jotka vastaavat 55 % EU:n saaliista.

Vuonna 2016 EU:n saalis oli 5 miljoona tonnia. Maihin tuodun saaliin arvo nousi vuonna 2016 yli 7 % noin 7,5 miljardiin euroon. Yli neljännes tästä kulkeutui markkinoille espanjalaisista satamista, joissa käsitellään arvokkaita kalalajeja. Vuonna 2016 Tanska oli EU:n merkittävin kalan vastaanottajamaa. Yli viidennes EU:n saaliista vastaanotettiin tanskalaissatamissa. Käsitellyn kalan arvo oli kuitenkin vain 7 % kaikesta EU:n kalansaaliin arvosta, koska Tanska vastaanottaa paljon rehuraaka-ainetta.

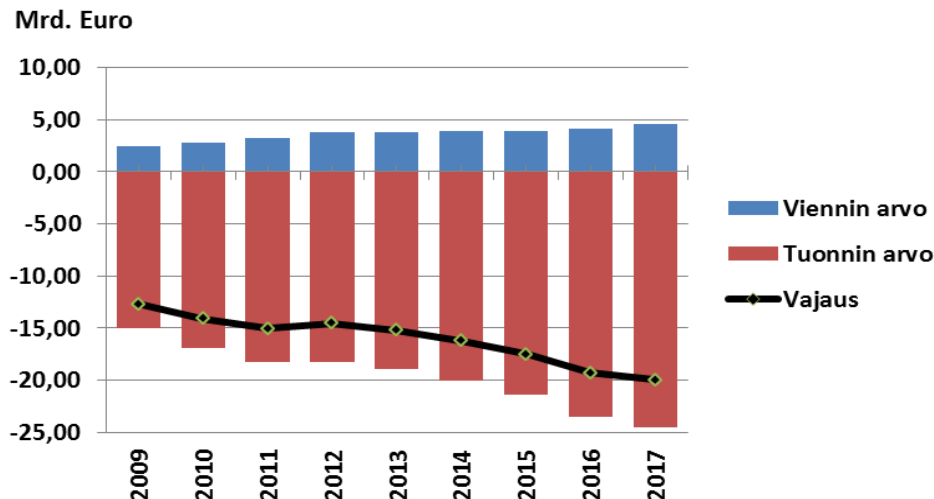

Vesiviljelytuotanto on säilynyt noin 1,3 miljoonassa tonnissa. Lähes neljännes tuotannosta on sinisimpukkaa. Espanja, Iso-Britannia ja Ranska ovat suurimmat tuottajamaat ja ne vastaavat yli puolesta EU:n tuotannosta.

Tuotannon arvo on runsaat 4 miljardia euroa. Viljellyn lohen arvo oli siitä yli 900 miljoonaa euro. Yli 90 % EU:n lohesta tuotetaan Iso-Britanniassa.

EU:n kalantuonti jatkaa kasvua

EU:n kauppataaseen vaje kasvaa

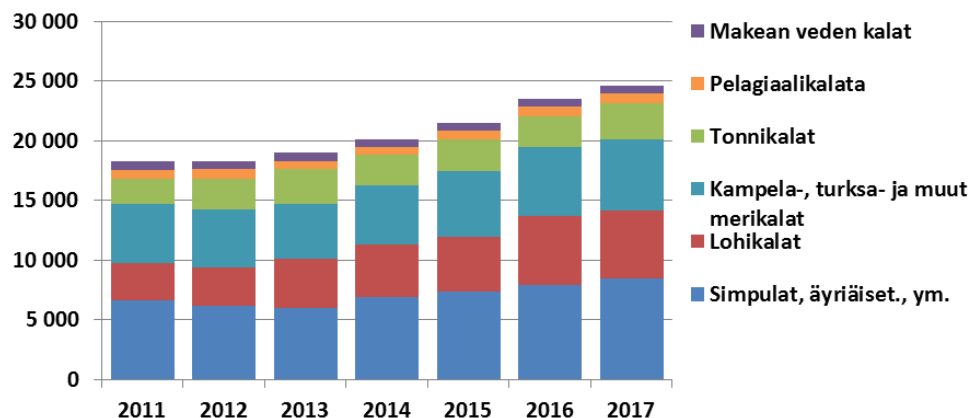

Kalan kysyntä jatkuu EU:ssa vahvana. Viime vuosina talouden elpyminen lisäsi kalatuotteiden kysyntää. Vuonna 2017 kalan tuonnin arvo EU-maihin kasvoi 5 % 24,6 miljardiin euroon. Kasvun syynä oli edelleen jatkuva tuontihintojen nousu. Samaan aikaan tuontimäärät kasvoivat 0,5 %.

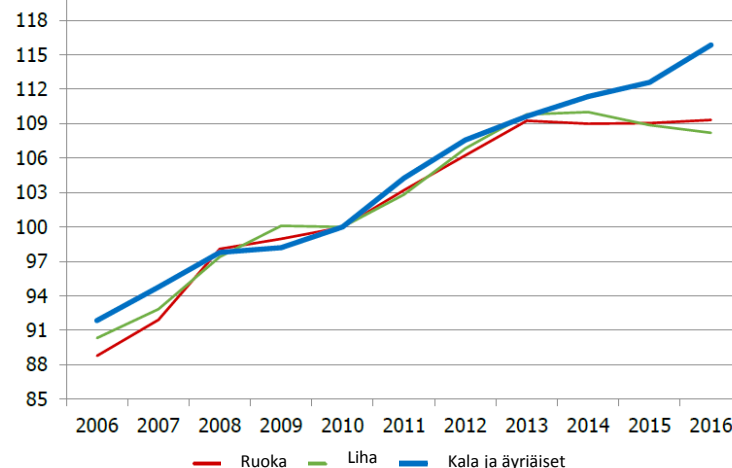
Kalan kuluttajahinnat ovat tällä vuosikymmenellä kohonneet kaksi kertaa muiden elintarvikkeiden hintoja nopeammin. EU:ssa lihan ja kalan kuluttajahinnat kohosivat samaa tahtia aina vuoteen 2013 asti. Tämän jälkeen kalan hinnan nousu jatkui, mutta lihan ja muiden elintarvikkeiden hinnan nousu taittui.

Milj. Euro

Tuonnin arvo kasvaa

Kuluttajahintojen kehitys 2010 =100

Norjan viennin kasvu EU:hun on pysähtynyt

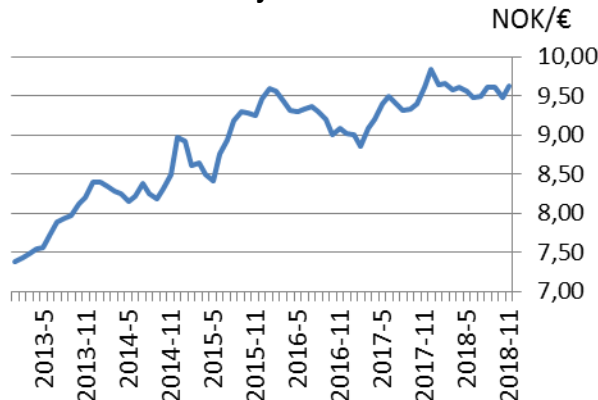
Norjan kalantuotanto pysyi 3,7 miljoonassa tonnissa vuonna 2017. Norja vei kalatuotteita 2,6 miljoonaa tonnia, eli lähes 12,9 miljardilla eurolla. Vesiviljelyn tuotteiden, eli lähinnä kasvatetun lohen, vientimäärä säilyi miljoonassa tonnissa ja arvo 9 miljardissa eurossa. Norjan kruunuina arvo nousi 3,5 %.

Lohen korkea hinta vähensi lohen kysyntää sen päämarkkina-alueella, Euroopassa. Tämä heijastui lohen hintaan vuoden 2017 lopussa.

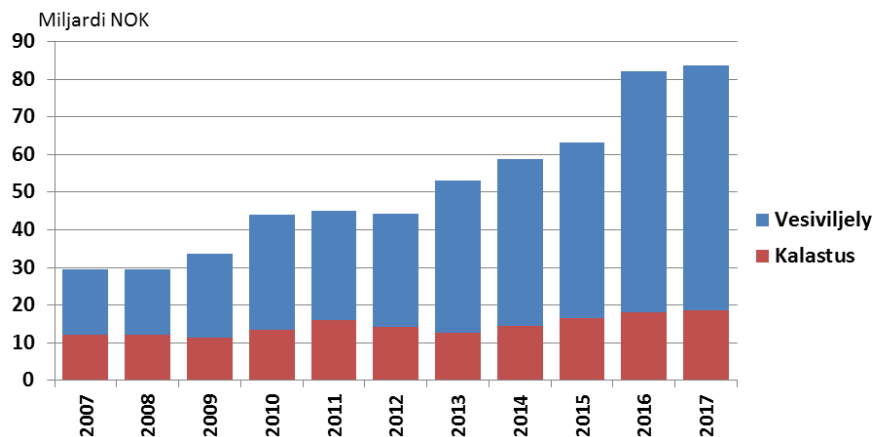
EU on edelleen Norjan kalan tärkein vientikohde. Norja vei 1,6 miljoonaa tonnia kalatuotteita EU:hun vuonna 2017. EU:n osuus Norjan viennin arvosta on vähän supistunut. Vuonna 2017 se oli 65 %. Viennin euromääräinen arvo supistui, mutta määrä kasvoi pari prosenttia. Vienti Aasian maihin jatkaa kasvua. Vientimäärä kasvoi 12 % yli 500 000 tonniin.

Vietyjen kalatuotteiden jalostusaste on alhainen. Lähes 70 % kalasta viedään Norjasta jalostamattomana. Vientilohen jalostusaste oli vain 17 %. Lähes kaikki viedään perattuna kalana joko tuoreena tai pakastettuna.

Euron arvo Norjan kruunuina

Norjan kalantuotannon arvon kehitys 2007-2017

Kotimarkkinat

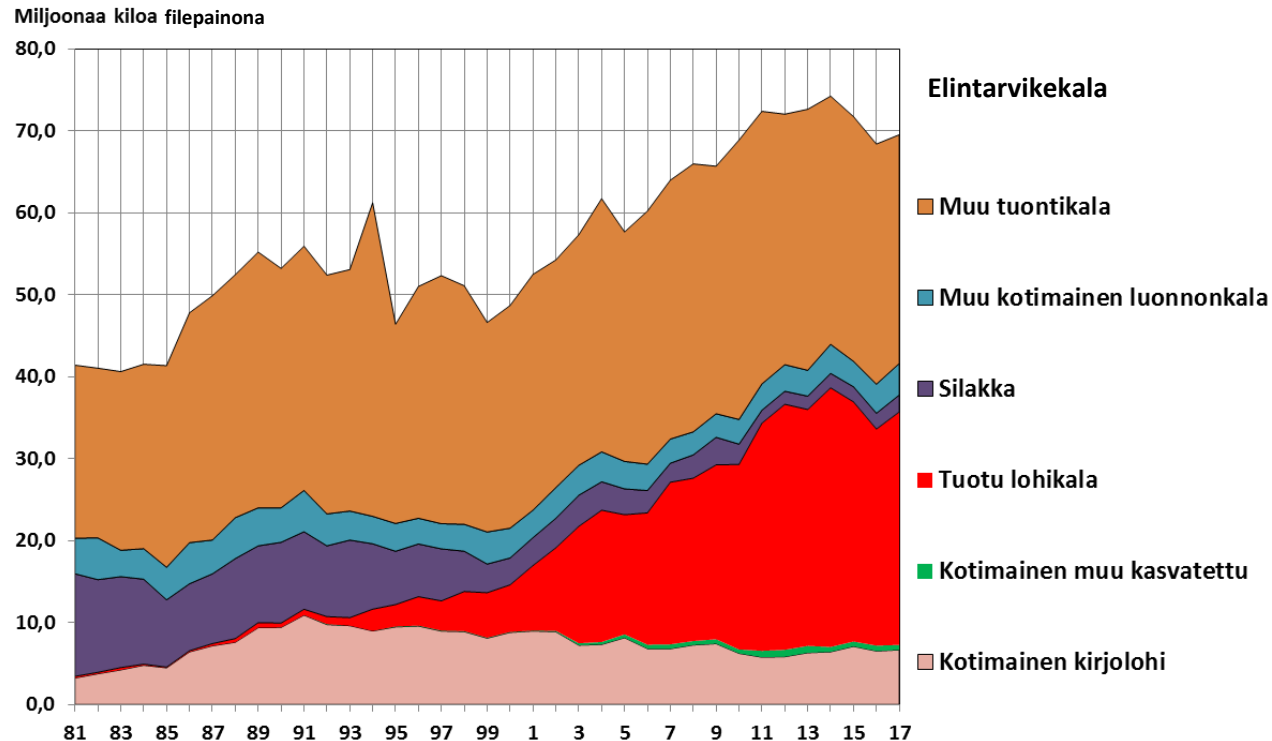
Tuontikala

Suomen kalamarkkinoilla elpymistä

Elintarvikekalan kysyntä on kotimarkkinoilla kaksinkertaistunut 1980-luvun alusta tähän päivään. Kotimaista kalaa on korvautunut tuodulla kalalla. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun vuonna 2017 tuodun kalan osuus oli 82 %. Kasvatettujen lohikalojen osuus on nyt jo puolet markkinoista. Pääosa siitä on tuontikalaa.

Lohikalojen kysyntä kasvoi pitkään Suomessa samaa tahtia kuin Atlantin lohien maailmantuotanto. Lohikalat korvasivat erityisesti silakkaa, joka oli 1980-luvun alun tärkein kauppakala. Nyt se on Norjan lohi. Viime vuosina lohikalojen kysynnän kasvu on lohien korkean hinnan vuoksi taittunut. Myös Ruotsissa kasvatetun kirjoloheen tuonti on vähentynyt, koska sielläkin uusia kasvatuslupia on ollut vaikea saada. Silakan kysynnän supistuminen on pysähtynyt.

Suomen kalamarkkinoiden kehitys vuosina 1981-2017

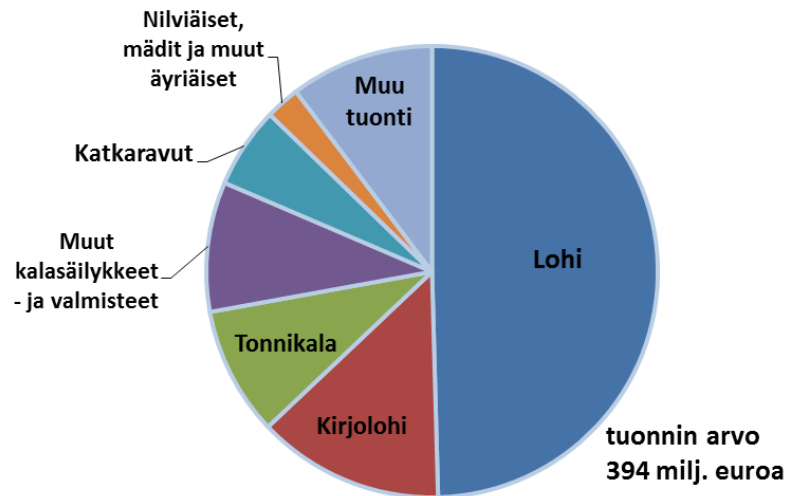
Vuonna 2017 Suomen markkinoille jäi Norjasta tuotua tuoretta lohta noin 27 miljoonaa kiloa. Ruotsista tuotiin kirjolohta noin 9 miljoonaa kiloa. Muuta tuontikalaa käytettiin runsas 28 miljoonaa kiloa. Suomessa kasvatettua kirjolohta myytiin kotimarkkinoille vajaa 11 miljoonaa kiloa, silakkaa noin 4 miljoonaa kiloa ja muuta luonnonkalaa noin 6 miljoonaa kiloa.

Kalan tuonnin arvo nousi vuonna 2017

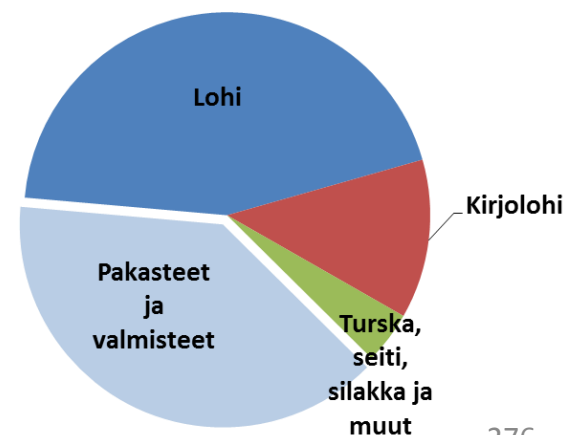
Vuonna 2017 Suomeen tuotiin kalatuotteita yhteensä 510 miljoonalla eurolla. Tästä ihmisravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden osuus oli 390 miljoonaa euroa¹. Siitä noin 95 miljoonaa euroa oli Norjasta tuotua kokonaista tuoretta lohta, joka vietiin sellaisenaan edelleen muualle Eurooppaan. Vuonna 2017 Suomen kautta kuljetettiin yli 15 miljoonaa kiloa lohta, kun vuonna 2016 vastaava luku oli miljoona kiloa. Tämä läpivienti pois lukienkin ihmisravinnoksi Suomeen tuodun kalan arvo nousi.

Vuonna 2017 kalavalmisteiden tuonnin arvo kasvoi 5 % edellisvuodesta. Äyriäisten, nilviäisten sekä mätien tuonnin arvo puolestaan väheni edelleen 19 %. Noin 61 % ihmisravinnoksi tuodusta kalasta oli tuoretta kalaa. Tuoreet kalat tuodaan pääasiassa Norjasta ja Ruotsista ja kolmen viime vuoden aikana lisääntyvästi myös Virosta.

Ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo
päätuoteryhmittäin 2017

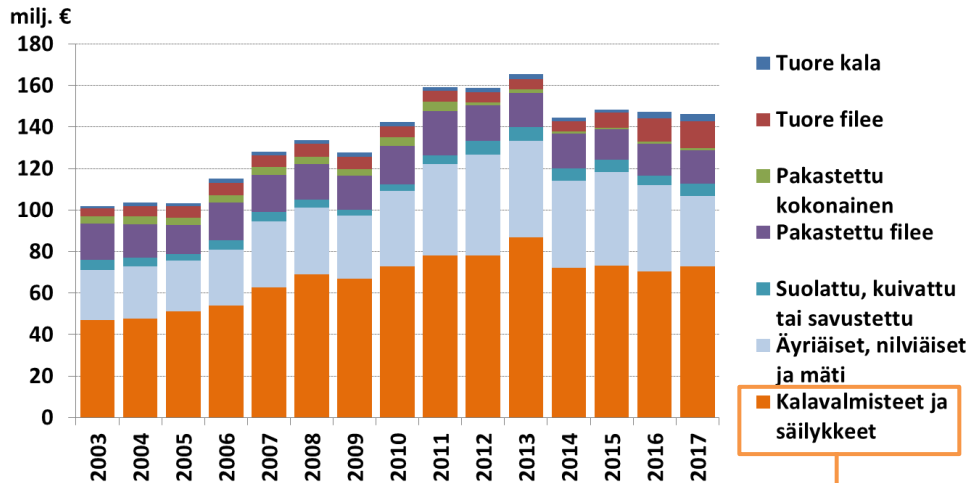

Tuonnin arvon jakaantuminen tuoretuotteisiin
ja muihin kalatuotteisiin vuonna 2017

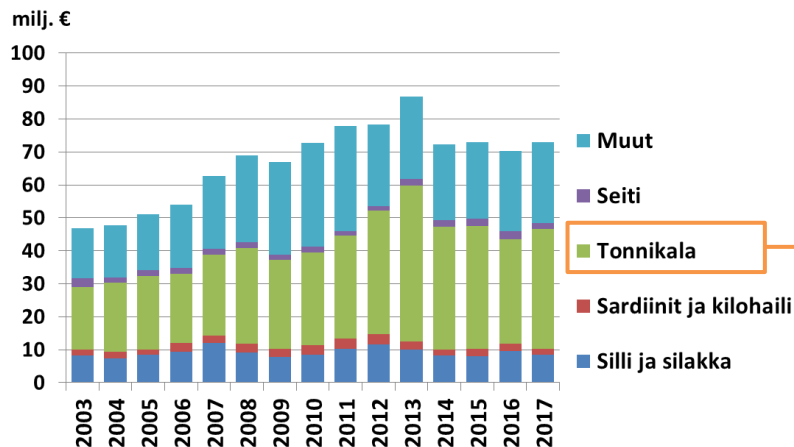
Tonnikalan tuonti kasvoi

Muun kuin lohikalojen tuonnin arvon kehitys 2003 – 2017

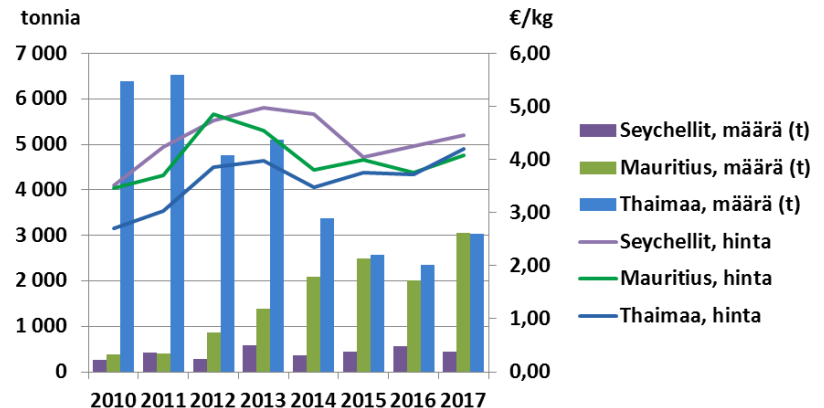

Lohikalojen lisäksi Suomeen tuodaan runsaasti muuta kalaa ja kalatuotteita. Näiden tuotteiden tuonnin arvo kasvoi vuoteen 2013 asti. Tämän jälkeen tonnikalan tuonti väheni. Vuonna 2017 tonnikalan tuonnin määrä kuitenkin nousi edellisvuodesta lähes 10 % ja arvo 15 %. Tonnikalan tuonti Seychellistä ja Maurituksesta on EU:n tullihelpotusten seurauksena kasvanut 2010-luvulla. Thaimaa on maailman suurin tonnikalasäilykkeiden tuottaja. Suomikin on perinteisesti tuonut tonnikalaa Thaimaasta, mutta tuonti sieltä on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2017 tuonti Thaimaastakin kasvoi.

Kalavalmisteiden tuonnin arvon kehitys 2003 – 2017

Tonnikalasäilykkeiden tuonnin kehitys maittain

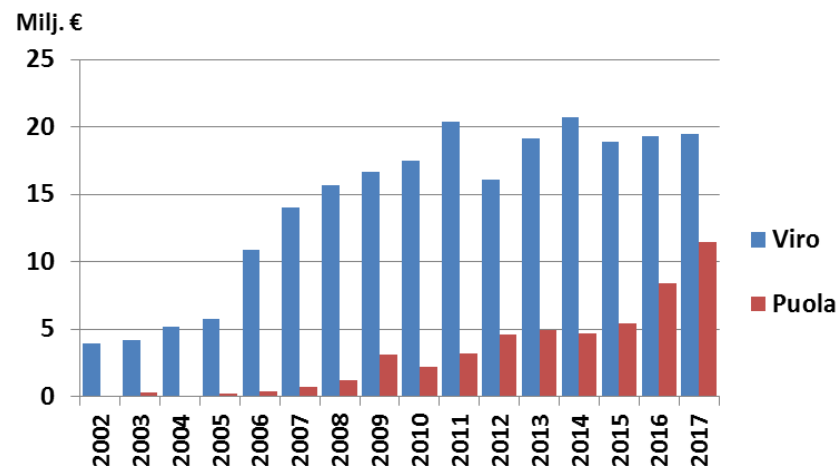

Kalatuotteiden tuonti Puolasta jatkoi kasvua

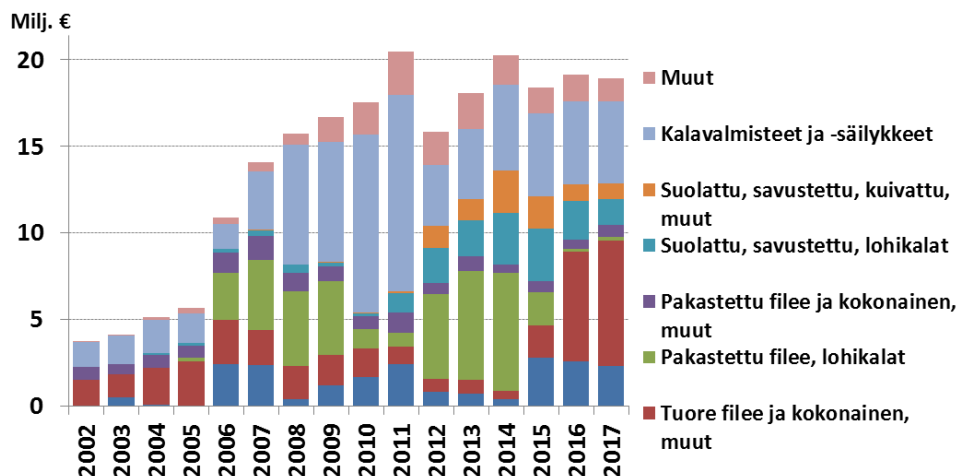
Viron ja Puolan osuus kaikkien kalatuotteiden tuonnin arvosta oli vuonna 2017 yhteensä 6 %. Viron tuonnin arvo oli 19 miljoonaa euroa ja Puolan 11 miljoonaa euroa. Tuonti Puolasta kasvoi reilusti vuonna 2017. Tuonti Virosta pysyi suunnilleen edellisen vuoden tasolla.

Virosta tuotiin tuoreita turskafileitä noin 3 miljoonalla eurolla ja lohikalatuotteita noin 4 miljoonalla eurolla. Puolasta tuodun savustetun ja pakastetun lohifileen tuonti jatkoi edelleen kasvuaan ja näiden arvo oli lähes 6 miljoonaa euroa. Myös pakastettua seiä tuotiin Puolasta aiempaa enemmän.

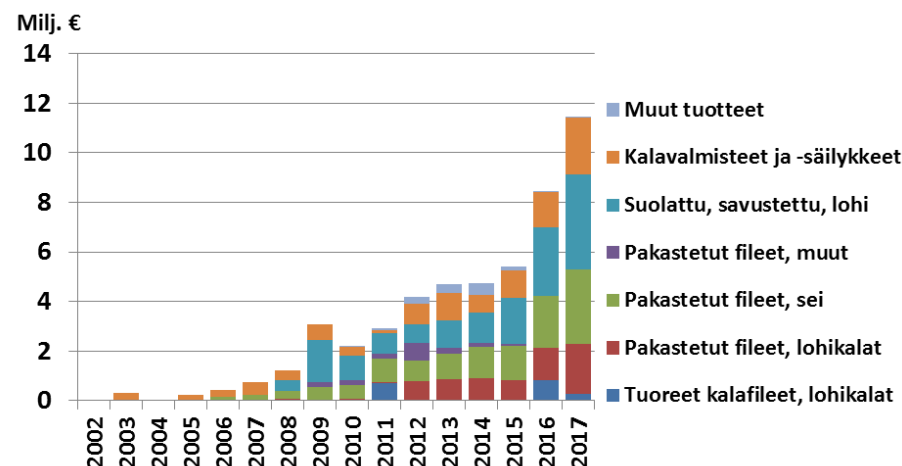
Virosta ja Puolasta tuodun kalan arvo 2002-2017

Virosta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2017

Puolasta tuotujen kalatuotteiden arvo 2002-2017

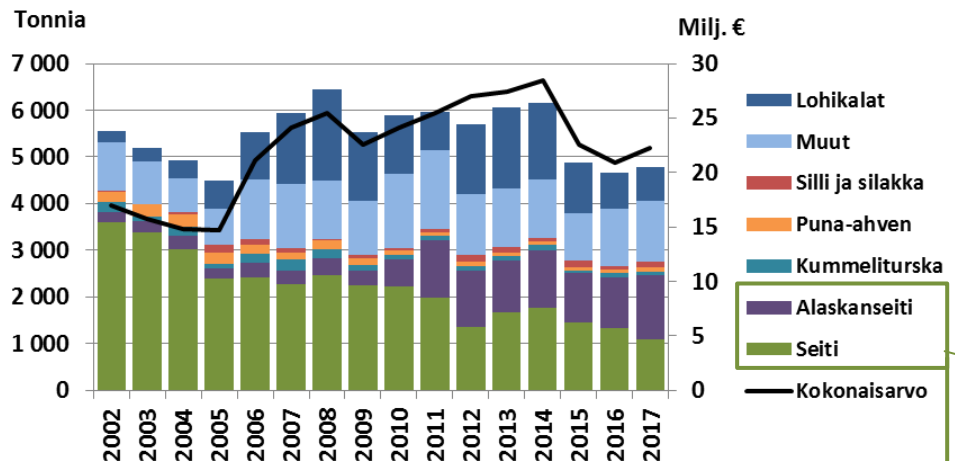
Pakastefileiden tuonti samalla tasolla

Pakastefileiden tuonti säilyi pitkään vakaana, mutta vuonna 2015 tuonti väheni viidenneksen, millä tasolla se on myös vuonna 2017. Pakastettujen lohi- ja kirjolohifileiden tuonti väheni edelleen hieman edellisvuodesta.

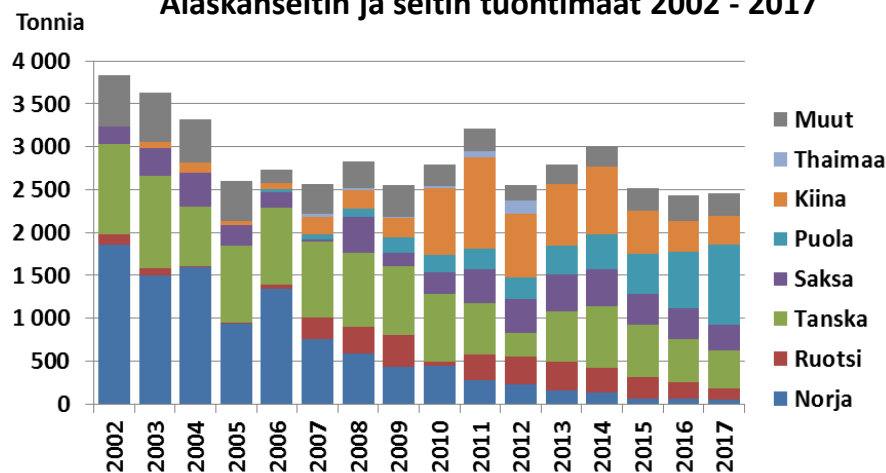
2000-luvun alussa kaksi kolmannesta Suomeen tuoduista pakastefileistä oli seitä. Seistä yli puolet on nyt korvautunut edullisella Alaskanseitillä. Kiinan osuus pakastefileen tuonnista on viime vuosina pienentynyt ja Puolan kasvanut.

Pakastefileiden tuonnin kehitys 2002 - 2017

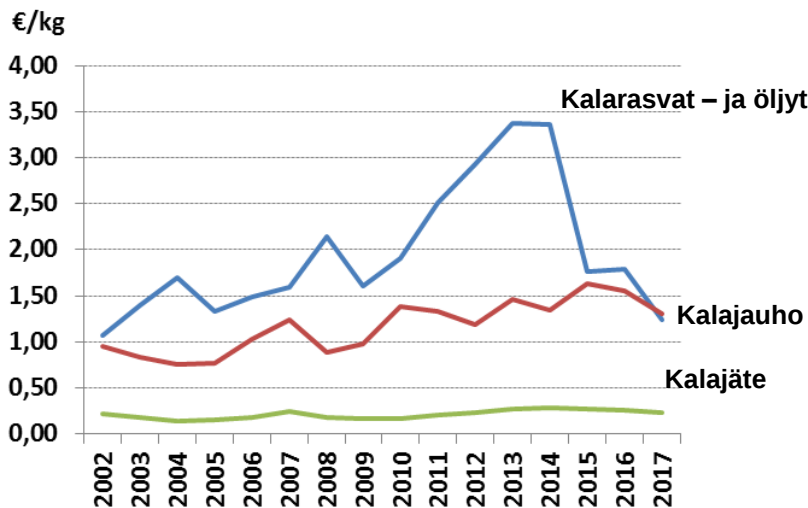
Alaskanseitien ja seitin tuontimaat 2002 - 2017

Rehujen raaka-aineita Pohjoismaista

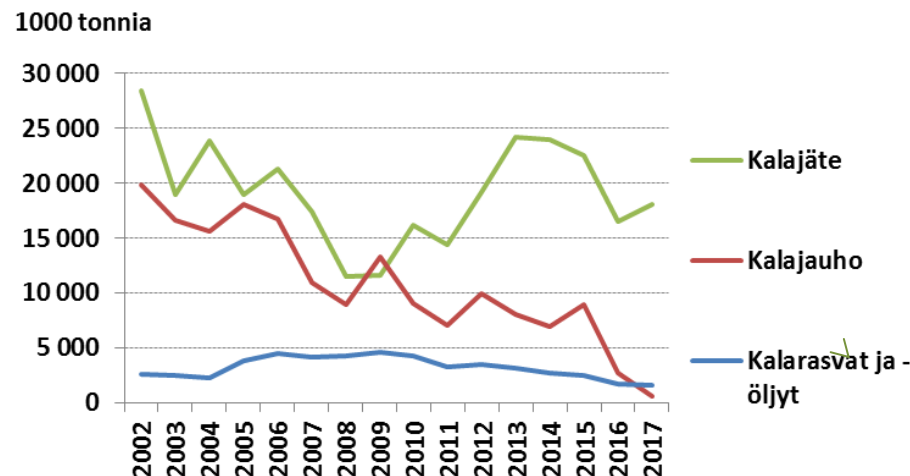
Kalajauhon tuonti on vähentynyt, kun kalarehuissa käytettyä kalajauhoa on korvattu kasvisperäisillä raaka-aineilla ja kotimaisella kalajauholla. Kalarasvojen ja -öljyn tuontimäärät ovat pysyneet vakaampina. Vuonna 2017 kalajäte ja suurin osa kalaöljystä tuli Norjasta. Kalajauhoa tuotiin Tanskasta ja Islannista. Kalajätettä käytetään turkiseläinten rehussa. Kalajätteen kysyntä kasvoi 2010-luvun alussa ja oli korkeimmillaan turkiseläinteollisuuden huippuvuotena 2013. Tämän jälkeen turkisten kysyntä ja kalajätteen tuonti väheni. Vuonna 2017 kalajätteen tuonti kasvoi taas hieman.

Kalarasvan ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen hinnat 2002-2017

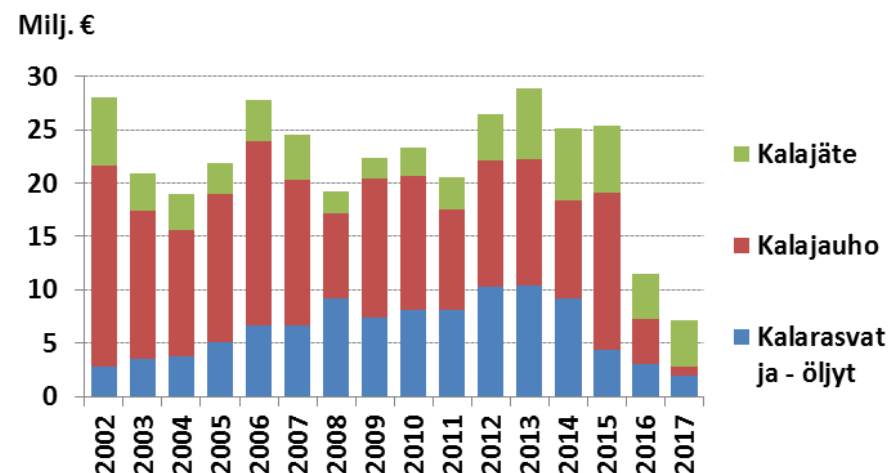

Lähteet: Luke tilastot

Kalarasvojen ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen tuonti 2002-2017

Tuodun kalarasvojen, -öljyn, -jauhon ja -jätteen arvo 2002-2017

Kotimarkkinat

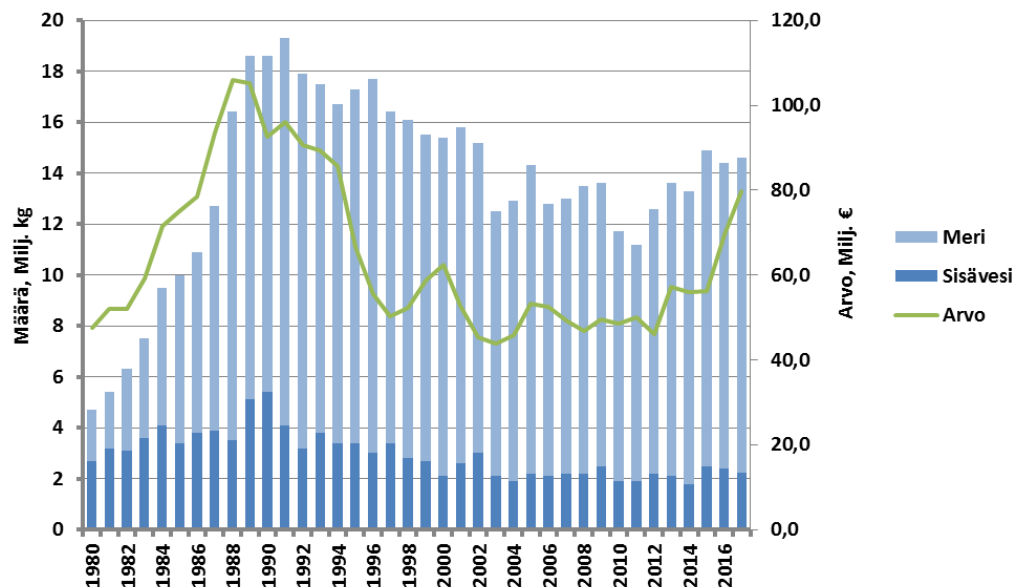
Kotimainen kala

Kasvatetun kalan arvo nousi

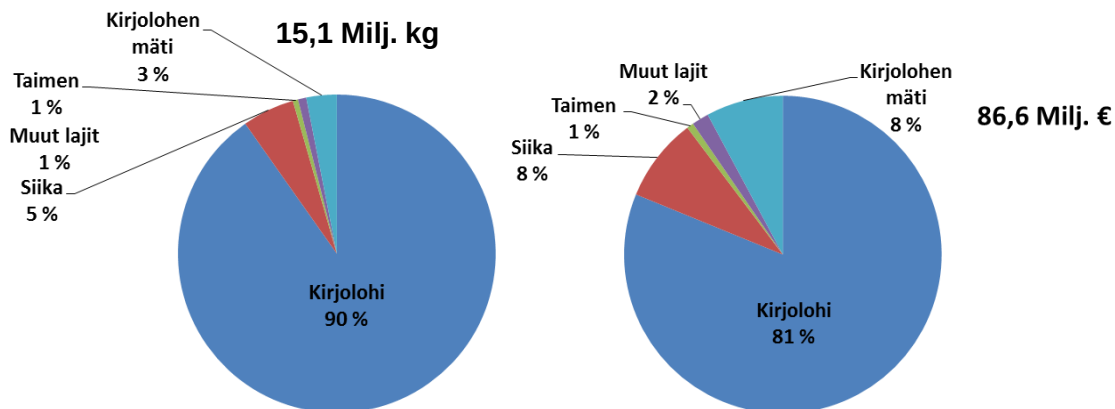
Suomen ruokakalatuotanto lisääntyi nopeasti 1980-luvulla ja oli korkeimmillaan 1990-luvun taitteessa yli 19 miljoonaa kiloa. Tämän jälkeen tuotanto vähentyi kansainvälisen kilpailun ja ympäristörajoitteiden kiristyessä. Viimeisten vuosien aikana kalan kasvatulosuhteet ovat olleet hyvät ja vesiviljelytuotanto on ollut hienoisessa nousussa. Myös joitakin uusia tuotantolupia on myönnetty.

Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjolohista. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Vuoden 2017 tuotanto oli runsas 14 miljoonaa kiloa ja pysyi edellisvuoden tasolla. Vesiviljelyn arvo nousi, koska kirjolohen ja siian hinnat nousivat. Vuonna 2017 tuotannon arvo nousi 25 prosenttia lähes 70 miljoonaan euroon. Tuotantoa on pyritty monipuolistamaan, mutta muiden lajien osuus määrästä on pysynyt edelleen vaatimattomana.

Ruokakalatuotanto vuosina 1980-2017

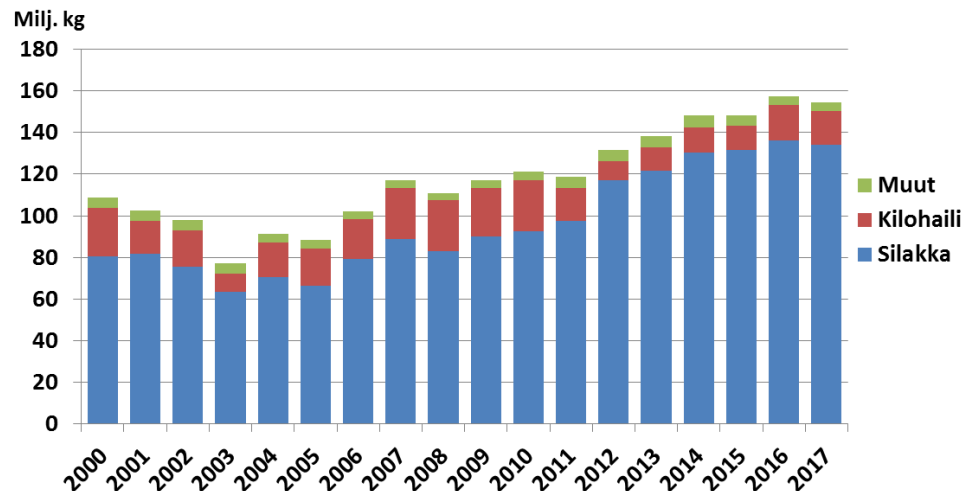
Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2017

Suurin osa merisaaliista silakkaa

Suomen merialueen kaupallinen kalansaalis oli noin 155 miljoonaa kiloa ja saaliin arvo noin 36 miljoonaa euroa vuonna 2017. Saaliin määrästä 97 % ja arvosta 78 % oli silakkaa tai kilohailia. Vuonna 2017 suurin osa silakasta ja kilohailista käytettiin turkiseläinrehuna. Tanskaan vietiin silakkaa ja kilohailia kalajauhon ja turkiseläinrehun raaka-aineeksi. Tanskan vienti on vähentynyt, koska tanskalaisten oma teollisuuskalakiintiö kasvoi vuonna 2017 merkittävästi. Kotimaisen kalajauhon osuus oli jo neljännes silakan ja kilohailin käytöstä. Silakkaa ja kilohailia vietiin elintarvikkeeksi Itä-Euroopan maihin. Elintarvikesilakan kotimainen kulutus on noin 3%.

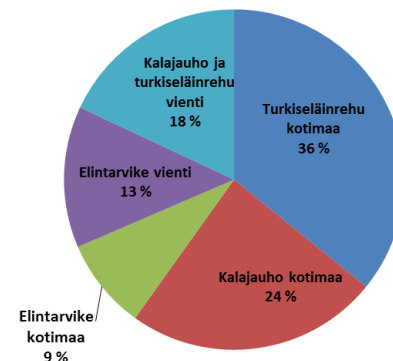
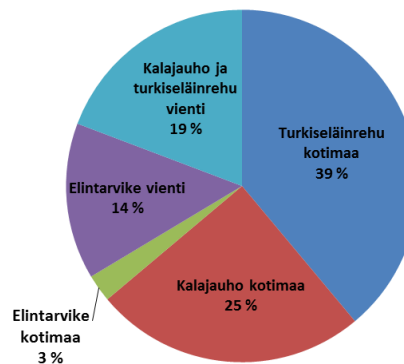
Kaupallinen merisaalis vuosina 2000-2017

Silakan ja kilohailin käyttö vuonna 2017

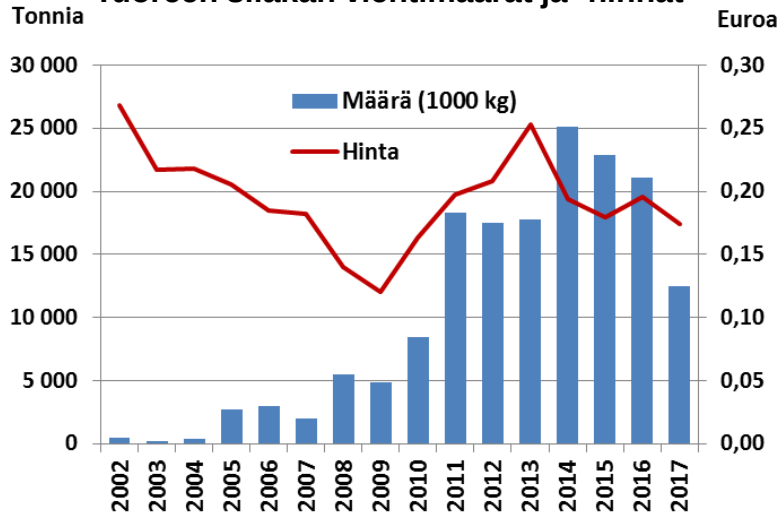
150 milj. kg

29 milj. €

Silakan vienti Tanskaan puolittui

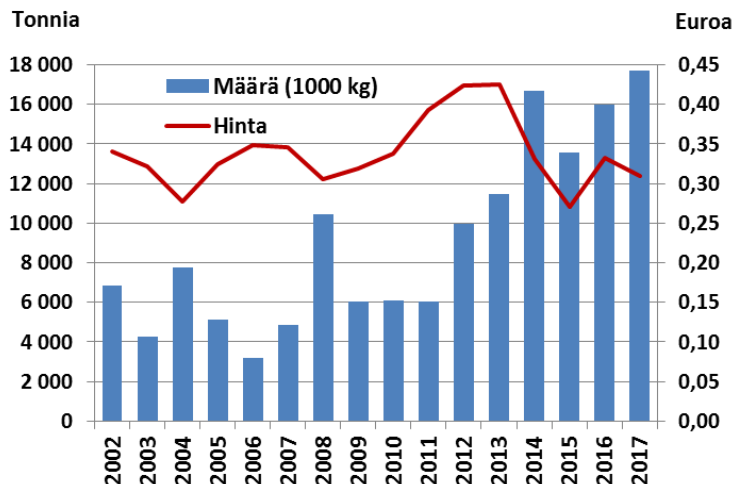
Tuoreen silakan vientimäärät ja -hinnat

Tuoretta ja pakastettua silakkaa vietiin yhteensä 7,7 miljoonan arvosta vuonna 2017. Tuoreen silakan vientimäärä Tanskaan laski puoleen vuoteen 2016 verrattuna. Tanska on edelleen tärkein vientimaa. Lisäksi Ruotsiin ja Viroon vietiin silakkaa runsaalla miljoonalla eurolla. Vientihinta pysyi edellisvuoden tasolla.

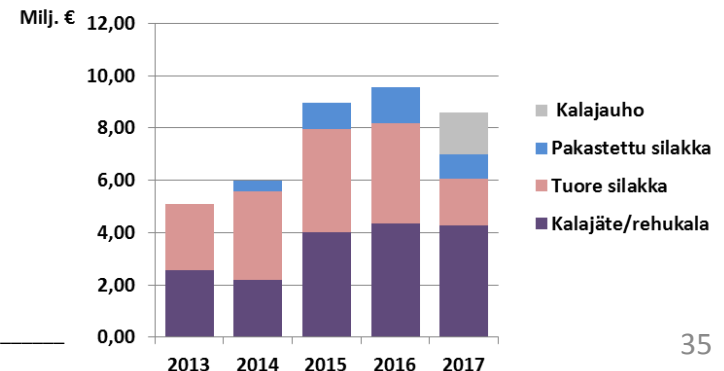
Pakastetun silakan vientimäärät kasvoivat edelleen. Vienti Viroon on elpynyt. Vuonna 2017 lähes 60 prosenttia pakastetusta silakasta vietiin Viroon. Tanskaan vietiin runsas 20 prosenttia, mutta vientimäärä supistui lähes neljänneksellä edellisvuodesta. Vienti Itä-Eurooppaan pysyi edellisvuoden tasolla. Pakastetun silakan vienti Venäjälle on edelleen tuontikiellon piirissä.

Pakastetun silakan vientimäärät ja -hinnat

Tanskaan vietiin kalaperäisiä rehuraaka-aineita yli 8 miljoonalla eurolla ja kalajauhoa 1,6 miljoonalla eurolla vuonna 2017

Rehuraaka-aineiden vienti Tanskaan

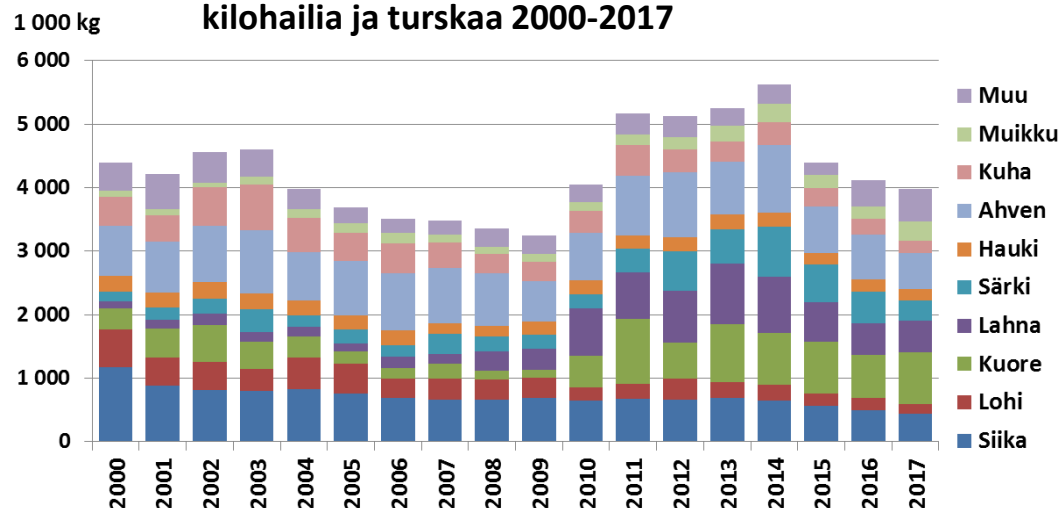

Rannikon saaliit vähenivät, sisävesien kasvoivat

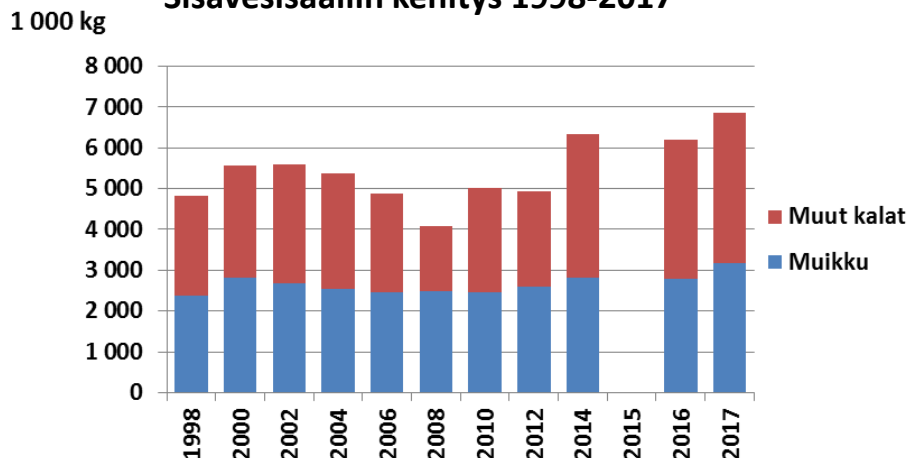
Pääosa rannikon ja sisävesien kaupallisesta saaliista kulutetaan kotimaassa. Vuonna 2017 ahvenen, kuhan, lohen ja siian saaliit vähenivät rannikolla selvästi. Myös särkeä saatiin aiempaa selvästi vähemmän. Kuoretta pyydettiin kuitenkin niin rannikolla kuin sisävesillä runsaasti.

Sisävesillä muikun saalis oli runsas 3 miljoonaa kiloa. Kuhaa on saatu aiempia vuosia enemmän. Myös kuoreen ja särkikalojen saaliit ovat säilyneet hyvinä.

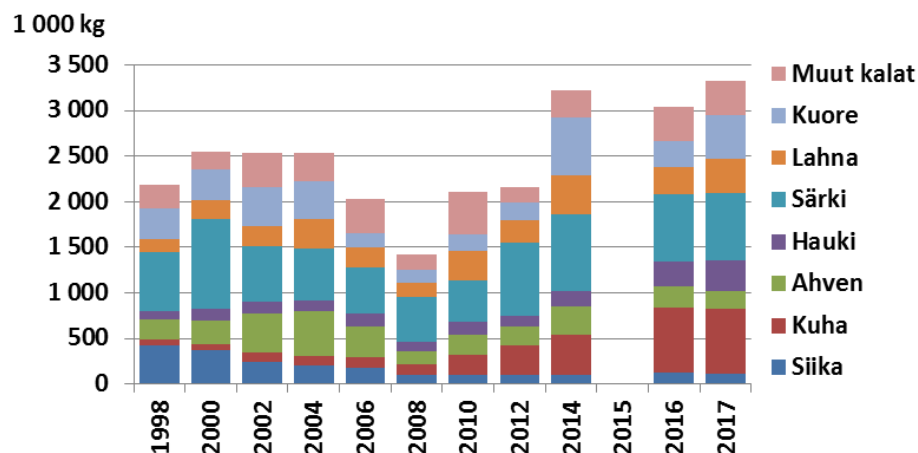
Rannikon kaupallinen saalis ilman silakkaa, kilohailia ja turskaa 2000-2017

Sisävesisaaliin kehitys 1998-2017

Sisävesisaaliin kehitys ilman muikkua 1998-2017

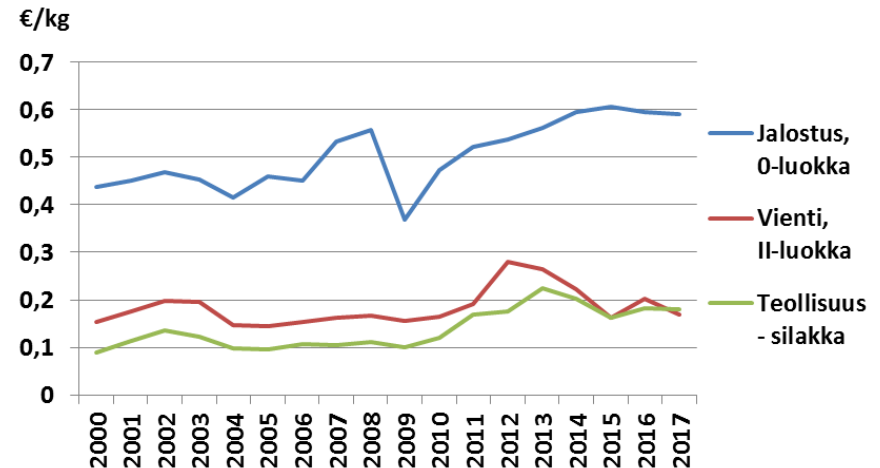
Luonnonlohen hinta jatkoi nousuaan

Silakan jalostus- ja rehuteollisuuden maksama hinta pysyi edellisvuoden tasolla. Vientisilakasta maksettu hinta oli hieman edellisvuotta matalampi.

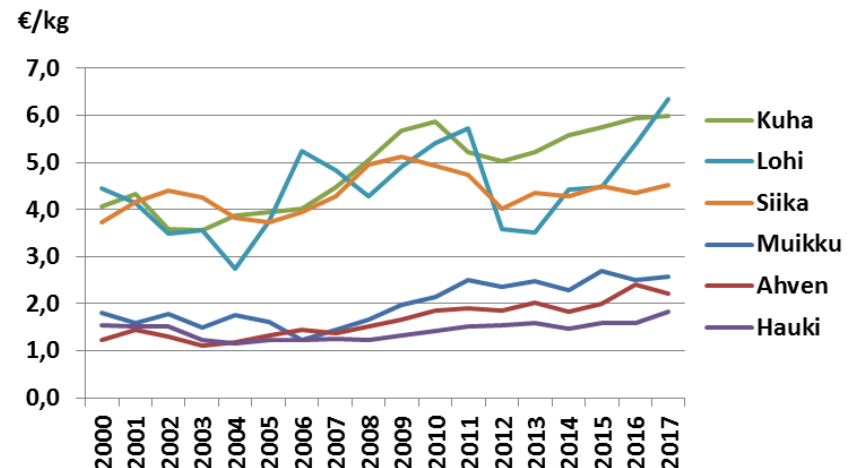
Suomukalojen hinnat olivat ahventa lukuun ottamatta hienoisessa nousussa. Luonnonlohen hinta nousi eniten.

Silakan tuottajahinnat 2000-2017

Muiden kalojen tuottajahinnat 2000-2017

Suomen elintarvikemarkkinat

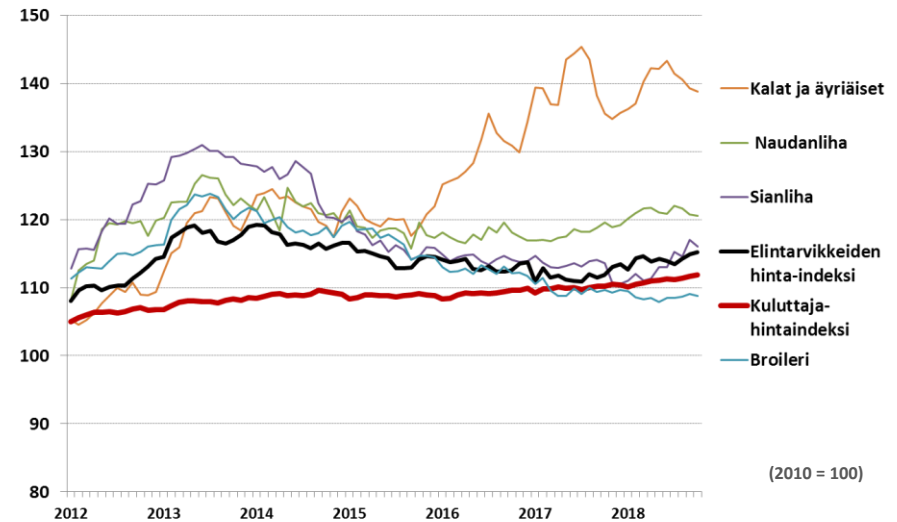
Elintarvikkeiden hinnat nousevat inflaatiota nopeammin

Neljä vuotta jatkunut ruuan hinnan lasku taittui vuonna 2017. Vielä vuonna 2017 ruuan kuluttajahinnat nousivat Suomessa muuta EU:ta hitaammin, mutta vuonna 2018 ruuan hinta on noussut samaa tahtia kuin muuallakin EU:ssa. Elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet nopeammin kuin muut kuluttajahinnat keskimäärin. Ruuan kysynnän kasvaessa tuotantokustannusten nousu on siirtynyt kuluttajahintoihin.

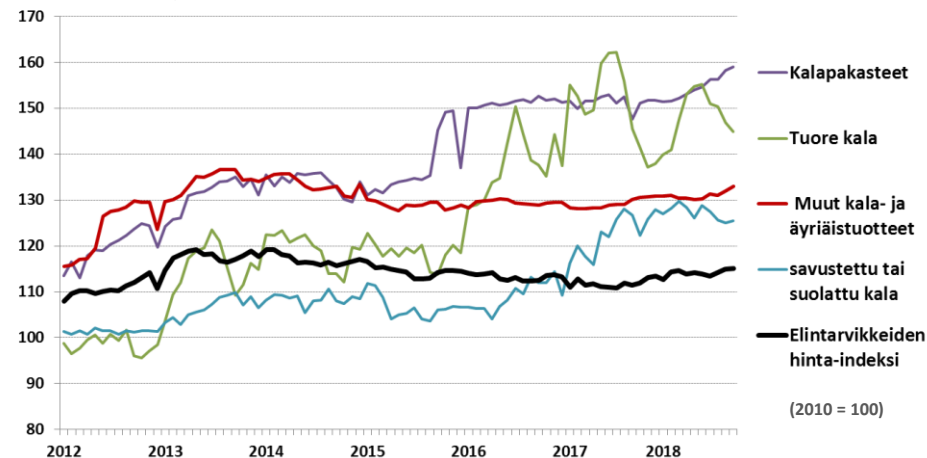
Hyvän talouskehityksen uskotaan vahvistavan lihan hintoja. Myös lihan kulutuksen ennustetaan kasvavan. Etenkin siipikarjan lihaa kulutetaan enemmän, sillä se korvaa sian- ja naudanlihaa.

Kalan hinta erkani muusta ruuan hintakehityksestä jo vuoden 2015 lopulla, kun tuoreiden lohikalojen hinta lähti jyrkkään nousuun. Tämän jälkeen tuoreen kalan hinnat ovat heilahdelleet vähittäiskaupassa paljon. Hinnanvaihtelut ovat heijastuneet myös savustettuun ja suolattuun kalaan. Muiden kala- ja äyriäistuotteiden hinta on seurannut ruuan yleistä hintakehitystä.

Yleisen hintakehityksen vertailu elintarvikkeiden hintoihin

Kalatuoteryhmien vertailu elintarvikkeen hintaindeksiin

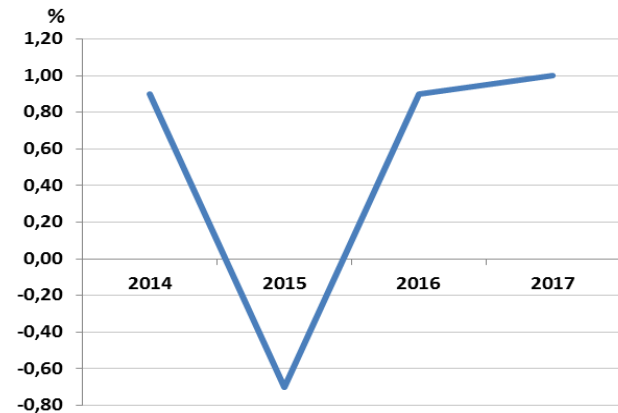
Vähittäiskauppa elpyy

Vuonna 2017 päivittäistavarakaupan myynnin arvo oli 17,6 miljardia euroa. Se kasvoi edellisvuodesta prosenttin. Kasvua tapahtui erityisesti suurissa myymälöissä, eli super- ja hypermarketeissa. Niissä myytiin kaksi kolmasosa vähittäiskaupan kokonaismyynnistä.

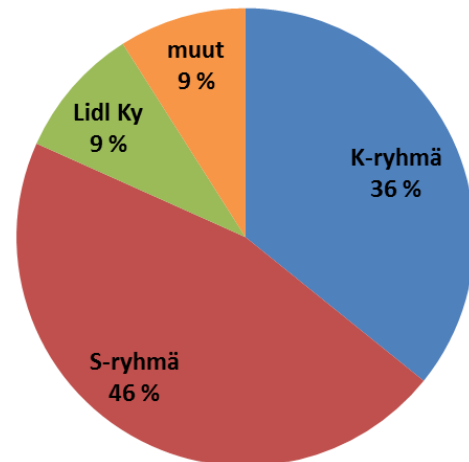
S-ryhmä oli suurin toimija ja sen markkinaosuus kasvoi 46 %:iin. Kasvua sai aikaan erityisesti Prisma-ketju, jonka myynti kasvoi 4,3 %. K-ryhmä kasvatti markkinaosuuttaan vuonna 2016 ostetun Suomen Lähikauppa Oy:n seurauksena. Nykyisin K-ryhmällä on maan laajin myymäläverkosto. K-ryhmän Citymarketit kasvattivat myyntiään 4,5 %.

Lidlin myynti kasvoi 5,5 %, eli selvästi muuta markkinakehitystä nopeammin. Ketju perusti paljon uusia myymälöitä ja sen markkinaosuus kasvoi 9,3 %:iin.

Päivittäistavarakaupan arvon muutos

Päivittäistavarakaupparyhmittymien markkinaosuudet 2017

Paneeliyritysten näkemyksiä

Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa

PANEELI

- Ab Salmonfarm Oy
- Arvo Kokkonen Oy
- Chipsters Oy
- Escamar Seafood Oy
- Finn Export Group Oy
- Finnish Freshfish Oy
Kalamesta
- Heimon Kala Oy
- Hätälä Oy
- Kalaliike Eriksson Oy
- Kesko Oyj
- Kalaneuvos Oy
- Kalaset Oy
- Kolvaan Kala Oy
- Lerøy Finland Oy
- Länsirannikon Kala Oy
- Martin Kala Oy
- Raisio Oyj
- Suomen Sillikonttori Oy

Kalamarkkinavuosi 2017 pähkinäkuoressa

PANEELI

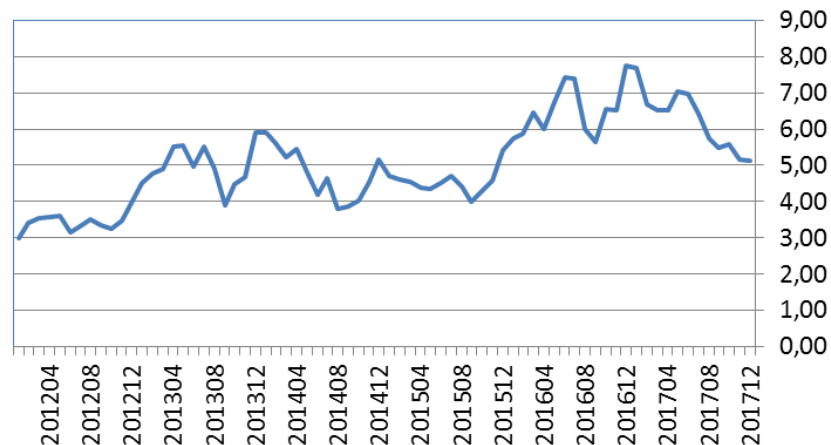
- Lohen hinta oli vuoden alussa ennätyskorkealla. Maaliskuuhun mennessä hinta laski edellisvuoden tasolle, mutta kääntyi jälleen uuteen nousuun ja pysyi korkealla tasolla syksyyn asti. Lohen hinta oli kampanjointiin liian korkea.
- Kirjolohesta oli keväällä kova pula
- Silakkaa oli tarjolla kohtuullisesti, rannikkokalastuksen saaliit olivat surkeat, sisävesistä saatiin kuitenkin kuhaa ja muikkua, särjen kysyntä kasvoi
- Syksyllä lohen hinta kääntyi laskuun. Hinnat laskivat normaalista kaavasta poiketen lähes vuoden loppuun asti
- Jalostajat ostivat edullista lohta varastoon ja lohikampanjat yleistyivät
- Kirjolojen kasvatuksessa oli hyvä vuosi, vienti veti ja hinnat olivat korkeat
- Kalakaupan rakennemuutos jatkui läpi vuoden
 - Rahtijalostukseen erikoistunut Kala-Apu Oy lopetti maaliskuussa toimintansa
 - Apetit Kala Oy myi kesällä kalaliiketoimintansa norjalaiselle holdingyhtiö Insula AS:lle. Perustettiin Escamar Seafood Oy.
 - Lohikauppaan ja lohen fileointiin keskittynyt Triotrading Oy myytiin syksyllä virolaiselle Saaremere Kala AS:lle.

Lohen hintavaihteluita vaikea ennustaa

PANEELI

- Lohen hinnan ennustaminen on aiempaa vaikeampaa
- Kaupankäynti on entistäkin hintaherkempää ja hintamuutokset isoja
 - Kasvattajat odottavat hinnan nousua ja hyödyntävät otollisia kasvuoloja ennen kuin myyvät
 - Jalostajat hyödyntävät hinnanvaihteluja pakastamalla kalaa edullisen hinnan aikana
 - Korkean hinnan aikana jalostajat ostavat vain pieniä määriä ja odottavat edullista kalaa pakastukseen, ostavat enemmän edullista pientä lohta
 - Kasvatuskiintiöiden täytyminen tai kalatäit voivat pakottaa kasvattajat hätäteurastuksiin, jolloin markkinoille tulee normaalia edullisempia kalaeria
 - Hinnan laskiessa alle kuuden euron kysyntä kasvaa, koska vähittäiskauppa lisää kampanjointia merkittävästi

Norjan lohen vientihinta 2012-2017 Hinta, €/kg

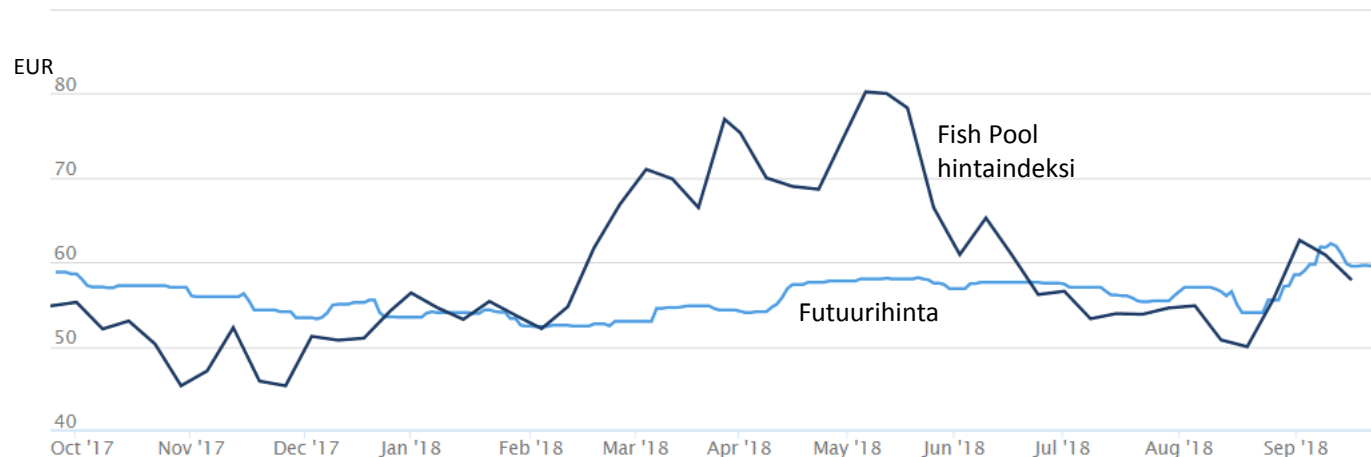

Futuurihintojen luotettavuus ennusteena laskenut

PANEELI

- Lohen korkea hinta (jo vuonna 2016) heikensi viiveellä lohen kysyntää Euroopassa
 - Euroopan isot ostajat eivät enää uusineet hankintasopimuksia vanhoihin ehdoin vaan norjalaiset tuottajat joutuivat vuoden 2017 lopulla myymään kalaa edullisemmalla hinnalla, kalaa oli myös myytävä, koska sitä oli syksyllä kasseissa paljon
- Fishpoolin kautta tehdyn futuurikauppa oli aiempaa vähäisempää
 - Futuurihintojen luotettavuus heikkeni, koska futuurihinnat perustuivat hyvin vähiin ostoihin
 - Hintojen noustessa suuret lohentuottajat välttävät isoja myyntisopimuksia.

Fish Poolin lohikauppojen toteutuneet hinnat (hintaindeksi) ja futuurihinnat lokakuu 2017 – syyskuu 2018

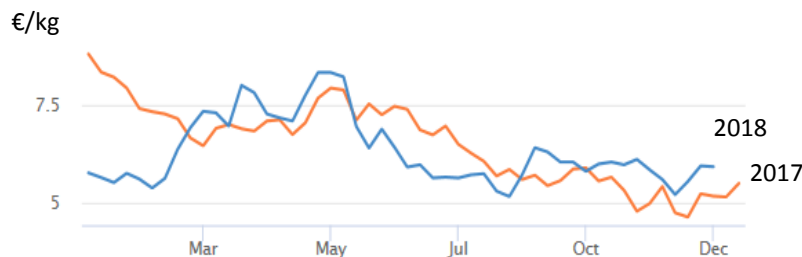

Turbulenssi lohimarkkinoilla jatkui vuonna 2018

PANEELI

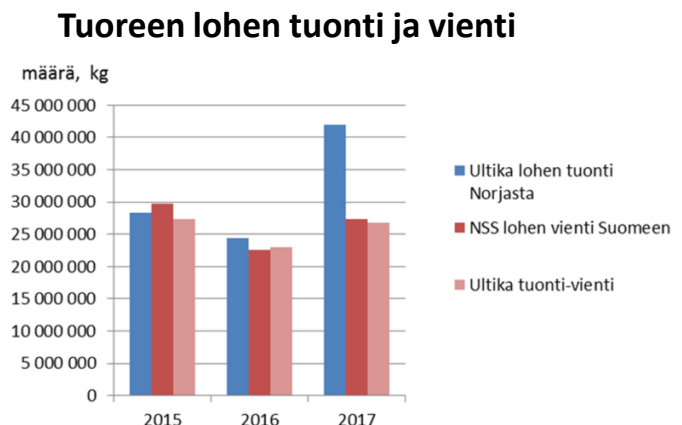
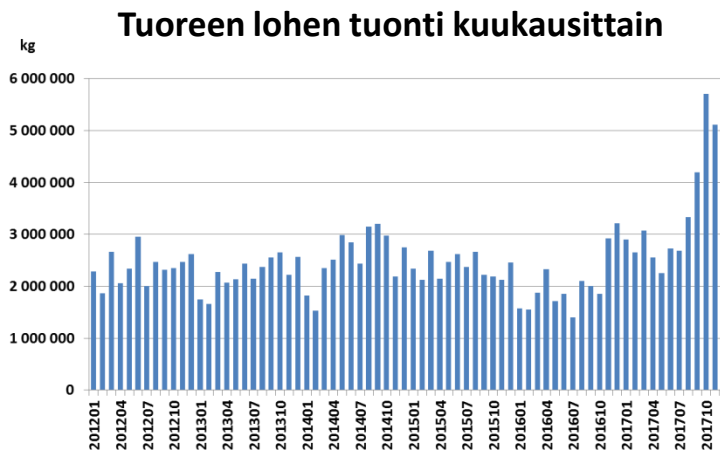
- Loppuvuoden 2017 alhainen hinta näkyi kysynnässä. Jalostajat täyttivät loppuvuodesta pakkasvarastot ja lohikampanjat yleistyivät. Vuoden 2018 alussa lohen hinnat pysyivät matalalla ja Suomessa kuten muuallakin Euroopassa lohen kulutus oli suurempi kuin vastaavana aikana edellisvuotena.
- Helmikuun lopulla hinnat kääntyivät nopeaan nousuun, koska kalaa tuli markkinoille ennakoitua vähemmän, kun kala kasvoi alkuvuoden kylmien vesien vuoksi huonosti
- Kevään hinta nousi poikkeuksellisen korkeaksi, koska kevään pyhät ajoittuivat toukokuun alkuun siten, että lohen teurastuksiin tuli pitkä tauko ja markkinoilla oli puute kalasta. Lisäksi kasvattajat viivästyivät kalan myyntiä, jotta pystyisivät hyödyntämään lämpimän loppukevään kasvukautta.
- Lohi kasvoi hyvin ja toukokuun lopulla oli paljon kalaa, hinnat kääntyivät laskuun ja olivat koko kesän edellisvuotta matalammalla tasolla, lohikampanjat yleistyivät jälleen
- Syksyllä hinnat pysyivät pitkään alhaalla kuten vuonna 2017

Fish Pool Index/ Lohen hinta 2017 ja 2018

Lohta Eurooppaan Suomen kautta

- Vuoden 2016 lopulta alkaen lohta tuotiin Suomeen selvästi aiempaa enemmän
- Todennäköisimmin kyse on norjalaisten yritysten lohenviennistä, joka tullataan Suomeen, kuljetetaan Suomen läpi ja tullataan Suomesta ulos matkalla Itä- ja Keski-Euroopan markkinoille
- Norjan vientitilastot tukevat edellä mainittua oletusta, Norjan Suomen vienti on samalla tasolla kuin Suomeen jäävä tuoreen peratun lohenviennin määrä
- Läpiviennin määrä oli noin 15 miljoonaa kiloa ja arvo 96 miljoonaa euroa

Uusia lohentuotantomahdollisuuksia kehitetään

PANEELI

- Norjan lohituotannon ennustetaan kasvavan noin 6 % vuonna 2018
- Kasvatuskiintiöt rajoittavat merialueen tuotannon kasvua
- Norjan rannikko on jaettu tuotantoalueisiin, joiden tuotantoa voidaan vähentää tai kasvattaa lohitätilanteen mukaisesti
 - Lämpiminä vuosina lohität ovat suuri ongelma erityisesti Etelä- ja Keski-Norjan kasvatuksessa
- Norjalaiset kalankasvatusyritykset ovat kilvan perustaneet maalle uusia kiertovesikasvatuslaitoksia poikaskasvatukseen
 - Smoltit kasvatetaan entistä suurempaan kokoon, jotta lohen kasvatuskiertoa voidaan nopeuttaa, kalan käsittelyä tehostaa ja kalatäiongelmaa hallita entistä paremmin
 - Uudella toiminnalla voidaan voittaa ajassa 6-12 kk, nykyisillä merialueen rajatuilla kasvatuskiintiöillä voidaan tuottaa huomattavasti aiempaa enemmän kalaa
 - Jatkosuunnitelmissa on myös kasvattaa kala isommaksi avomerilaitoksissa, joihin ei kalatät pääse
- Norjan hallitus voi myöntää myös kehityslupia, joiden tarkoitus on kiihdyttää rakennemuutosta uuteen merikasvatusteknologiaan
 - Lohen korkea hinta on luonut kasvattajille investointivaraa
 - Motoroiduilla kasvatuslaitoksilla voitaisiin hyödyntää laajempia vesialueita tarpeen mukaan
 - Kalastuslaivastosta tutuilla isoilla perkuu- ja jalostuslaivoilla kala voidaan siirtää kasvatuspaikoista tuoreena tai jalosteena suoraan markkina-alueille Keski-Eurooppaan

Lohen kysyntä kasvaa tarjontaa nopeammin

PANEELI

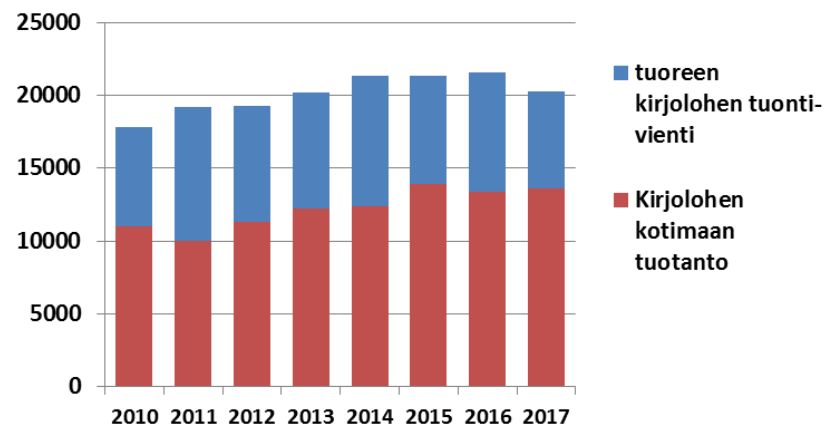
- Lohen kysynnän arvioidaan kasvavan 9 % vuonna 2018
- Kiinan lohen kysyntä kasvussa, lohta viedään nyt naapurimaiden kautta, mutta myös Norjan suora vienti Kiinaan voi avautua
 - Kiinalaiset ostavat mielellään eurooppalaisia kalayrityksiä ja opettelevat pidemmällä tähtäimellä kalan tuotantoteknologiaa, kauppaa ja markkinoita
 - Kiinan voi aiheuttaa raaka-ainepulan ja muuttaa lohikaupan perusteellisesti, kauppapolitiikan rooli saattaa kasvaa
 - Kysynnän kasvun myötä lohesta voi tulla luksus -tuote
 - Kiinan kaupan poliittiset riskit ovat kuitenkin isoja
- Venäläisten kysyntä riippuvainen öljyn hinnan kehityksestä
 - Jos öljyn hinta nousee, Venäjän lohen ja kirjolohen kysyntä kasvavat

Kirjolohesta puutetta

PANEELI

- Kirjolohta ei ole kotimaassa riittävästi tarjolla ja raaka-ainepula jatkuu. Tuoretta kirjolohta jäi Suomen jalostusteollisuuden käyttöön aiempia vuosia vähemmän.
- Kirjoloheen maailmantarjonta on reilusti vähentynyt ja tuotanto keskittynyt.
- Omaa raaka-ainetta tuottavat jalostajat pystyvät hallitsemaan muita paremmin markkinointi- ja tuotantoketjujaan. Muilla jalostajilla oli ongelmia raaka-aineen saannissa. Kirjoloheen tuonti Ruotsista vähentyi. Kompensoivaa tuontia Tanskasta.
- Kirjoloheen tukeutuva jalostus on epävakaa pohjalla, jos kirjoloheen tuotanto vähenee entisestään.
- Suomen tilanne kriittinen, jos lähiaikoina ei saada uusia kasvatuslupia.
- Ruotsin lupapolitiikka on kiristynyt. Suomalaiset hakevat kasvatusmahdollisuuksia avomereltä ja Viron puolelta.
- Jalostusteollisuus ei usko, että kiertovesikasvatuksella voidaan lisätä kirjoloheen tarjontaa merkittävästi.

Suomen markkinoille jääneen tuoreen kirjoloheen määrä tonnia

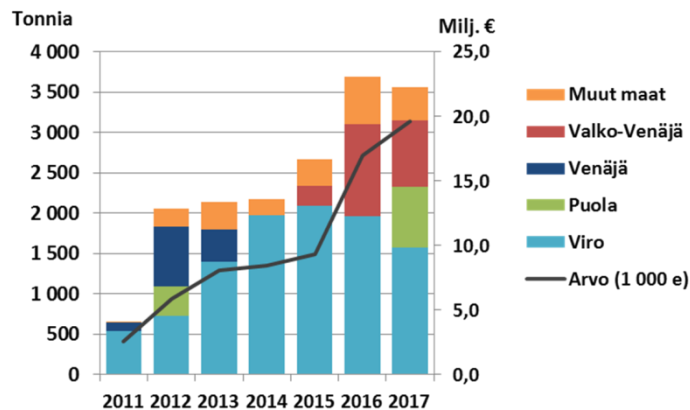

Kirjolohi yhtä kallista kuin lohi

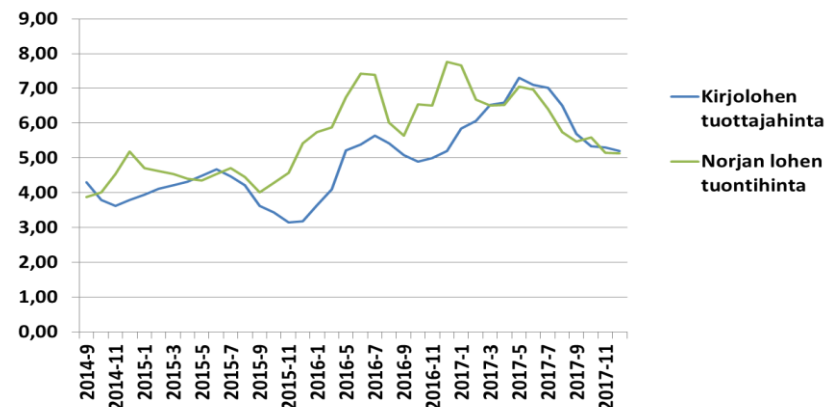
PANEELI

- Jalostuksen ja kasvatustuotannon yhdentyminen sekä tuotannon keskittyminen ovat mahdollistaneet kirjoloheen viennin lisäämisen
- Tuoretta kirjolohta vietiin lähes 3,5 miljoonaa kiloa, eli vienti pysynyt lähes samalla tasolla kuin vuonna 2016
- Viennin arvo nousi lähes 20 miljoonaan euroon
- Kirjolohta vietiin pääasiassa Viroon, Valko-Venäjään ja Puolaan. Puolan vienti lisääntyi merkittävästi vuonna 2017. Japanistakin olisi kysyntää.
- Lisääntynyt kysyntä on nostanut kirjoloheen hintaa. Vuoden 2017 syksyllä kirjoloheen keskihinta oli lähes sama kuin lohen tuontihinta.

Tuoreen kirjoloheen tuonti 2011 - 2017

€/kg Kirjoloheen tuottajahinta ja Norjan lohen tuontihinta

Kiinnostus luonnonkaloihin kasvussa

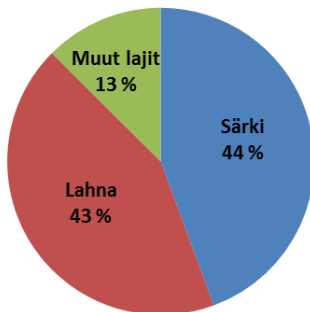
PANEELI

- Lohen korkea hinta ja pula kirjolohesta on osaltaan herättäneet kiinnostusta luonnonkalojen jalostukseen
- Jalostajat ja tukut ovat huolissaan rannikkokalastajien määrän vähenemisestä, hylkeille ja merimetsoille pitäisi tehdä jotain
- Useat isot tukut ovat panostaneet luonnonkalan keräilyyn ja ostavat kalaa suoraan yksittäisiltä kalastajilta
- Rannikon saaliin vähentyessä panostetaan sisävesikalan hankintaan
- Luonnonkaloista riittävästi on silakkaa ja muikkua, kausittain siikaa, ahventa ja kuhaa
- Ahvenkalojen tarjontaa täydennetään Virosta, näiden hintaero kotimaiseen pienentynyt, Tanskasta tuodaan vähän kiertovesikasvatettua kuhaa
- Saaristomeren kuhan kalastus tyrehtyy, jos alamittaa nostetaan
- Silakan kysynnän lasku taittunut
 - Silakan toimijakohtaiset kiintiöt huolestuttavat, koska elintarvikekalan kiintiö jäi käytännössä liian pieneksi, olisi varattava enemmän kiintiötä elintarvikekalastukseen
 - Silakan ostajat joutuvat turvautumaan usein Ruotsin pikkusilliin, jonka laatu ei ole tarpeeksi hyvä
 - Uusia toimijoita tulossa silakan jalostukseen
- Luonnonkalamassoihin ja kalamassasta tehtyihin tuotteisiin panostetaan

Vihdoinkin läpimurto särkikaloissa

- Särkikalat ovat runsastuneet niin rannikolla kuin sisävesialueilla
- Vuosikymmenien aikana on toteutettu lukuisia särkikalojen elintarvikekäytön lisäämiseen tähtääviä hankkeita, viime vuosina niitä on ollut erityisen paljon
- Monet yritykset ovat myös omaehtoisesti panostaneet särkikalojen jalostukseen
- Vuonna 2018 ainakin 12 yritystä teki kalamassaa tai säilykkeitä särkikaloista
- Merestä ja järvistä pyydettyjä särkikaloja hyödynnettiin elintarviketuotannossa jo noin 800 tonnia
 - Järvikalan jalostus painottui särkeen, muita merkittäviä lajeja olivat lahna ja sulkava, merikalasta jalostetaan lähes yksinomaan lahnaa
 - Yli kaksi kolmasosaa raaka-aineesta oli järvistä, merikalastakin suuri osa jalostetaan sisävesialueella
 - Lähes 90 % jalostetuista särkikaloista massattiin lähinnä pihvien raaka-aineeksi
 - Särkikalojen käyttöä on edelleen mahdollista lisätä kestäväällä tavalla

Arvio kotimaan elintarvikkeeksi käytetyistä särkikaloista

Kalan vähittäiskauppa kehitymässä

PANEELI

- Lohikalat ovat perinteisesti olleet vähittäiskaupan tärkeitä sisäänveto-tuotteita. Korkealla hintatasolla tuoreen lohen kampanjointi vähentyy ja kalan kulutus vähenee. Kampanjoiden hintataso on noussut.
- Aiemmin keskusliikkeet saattoivat tukea hintakampanjoita ja kalaa saatettiin myydä jopa tukkuhintoja edullisemmin. Kampanjat koskivat tuorekaloja ja jalosteiden hinnat pyrittiin pitämään vakaina ja katteellisina.
- Raaka-aineen hintamuutokset heijastuvat nyt selkeämmin kaikkien lopputuotteiden hintoihin.
- Lidl poikkesi totutuista kauppakäytännöistä ja avasi kalakaupalle uusia uria
 - Tiukat hankintavaatimukset ja laadunvalvontajärjestelmät
 - Yritysmielikuvan parannus kalatuotteiden brändäyksen (Isokari) ja laadun avulla
 - Kampanjoinnin laajentaminen kalajalosteisiin
 - Suomen Lidlin toimintakonseptia laajennetaan muualle Eurooppaan, mikä avaa myös suomalaisille jalostajille vientimarkkinoita
- Ravintoloissa kallis lohi säilyi valikoimissa, mutta lounasravintoloissa lohiannekset pienenivät ja tuoretta lohta korvattiin pakastelohella, edullisemmalla kaloilla, broilerilla tai lihatuotteilla
- Vähittäiskauppa hakee kalastakin katetta ja panostaa entistä pitkäjänteisemmin kalaan ja kalatuotteisiin.

Kalakaupan rakenteet muutoksessa

- Yritysjärjestelyt jatkuvat
 - Hukkasen yrittäjäperhe osti lokakuussa **2015** Taimen Oy:n ja laajensi toimintaansa kalanjalostuksesta ja kalan tukkukaupasta kalankasvatukseen. V. Hukkanen Oy muutti nimensä Kalaneuvos Oy:ksi. Konserniin kuuluneet Taimen Oy ja Ålands Fiskförädling Ab toimivat nykyään Nordic Trout Oy:n nimellä. Nordic Trout Oy kasvattaa kalaa Manner-Suomessa, Ahvenanmaalla ja Ruotsissa.
 - Ruotsalainen Martin&Servera osti ahvenanmaalaisen Ab Chipsters Oy:n lokakuussa **2016**. Oston kautta Ab Chipsters Oy laajentui kalatuotteista Horeca-sektorin täyden palvelun taloksi.
 - Kalan rahtijalostukseen erikoistunut Kala-Apu Oy lopetti toimintansa 31.3.**2017**
 - Apetit Kala Oy myi kalaliiketoimintansa norjalaiselle holdingyhtiö Insula AS:lle 29.6.2017. Kauppa vahvistettiin 1.11.2017. Insula AS omistaa useita jalostus- ja kalankasvatusyrityksiä pohjoismaissa. Kalajalostustoimintaa varten perustettiin Escamar Seafood Oy.
 - Lohikauppaan ja lohien fileointiin keskittynyt Triotrading Oy myytiin Saaremere Kala AS:lle 28.8.2017 Kaupan jälkeen yritys on osa virolaista AS PRFoods yhtiötä, johon myös Suomessa toimiva Heimon Kala Oy kuuluu.
 - Orkla Foods Finland Oy sulkee Turun sillitehtaan 15.5.**2018**.
 - Ravintola-asiakkaisiin erikoistunut Kalatukku E. Eriksson myytiin 9.6.2018 Kesprolle. Kespro on maan suurin Horeca-tukku ja kuuluu Kesko-konserniin.
 - Hätälä Oy ja Kalaneuvos Oy suunnittelevat mittavia investointeja kalanjalostukseen. Investoinnit mahdollistavat kalan jalostuksen lisäämisen, tehostamisen ja monipuolistamisen sekä uusien tuotteiden ja kalajalosteiden viennin kehittämisen.
- Kalan kauppa ja jalostus integroituu alkutuotantoon, keskittyy, ammattimaistuu ja kansainvälistyy

Lähteet

FAO

www.fao.org/state-of-fisheries-aquaculture
reliefweb.int/report/world/food-outlook-biannual-report-global-food-markets-july-2018
www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/tuna/en/
www.undercurrentnews.com/

Kalajauho

www.worldbank.org/en/research/commodity-markets
www.fao.org/3/a-i3818e.pdf
www.fao.org/in-action/globefish/market-reports/fish-oil-and-fishmeal/en/

Eurooppa, EU

www.feap.info
www.eumofa.eu
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/fisheries/data>

Lohimarkkinat

<http://marineharvest.com/globalassets/investors/handbook/2018-salmon-industry-handbook.pdf>
www.ssb.no/
www.seafood.no/
www.intrafish.com
blancchamp.be/wp-content/uploads/2018/05/production-report-2017_web.pdf
fishpool.eu/price-information/spot-prices/

Suomen tilastotietokannat

statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/
uljas.tulli.fi
www.stat.fi/

Suomen elintarvikemarkkinat

www.ptt.fi/
www.pty.fi/
www.nielsen.com/fi/fi.html

Lisätietoa

Lisätietoa kalamarkkinoista antavat:

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682

Tutkija, Kaija Saarni, kaija.saarni@luke.fi, puh: 029 532 7682